

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

DEĞİŞEN DEĞERLERİN SPORTİF KATILIMA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Şehnaz KÖYBAŞI**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK**

Ankara - 2007

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, değişen değerlerin bayan sporcuların spor yapma ve spor yaşamlarını sürdürmeleri üzerindeki etkisinin tespit edilmesi; sporcuların ne tür toplumsal, kişisel, ailevi ve ekonomik değişim süreçleri yaşadıklarını ve bu değişimin spor yaşamları üzerinde nasıl etkileri olduğuna ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırmanın evrenini, ulusal düzeyde müsabakalara katılmış veya katılmakta olan bayan sporcular, örneklem grubunu ise, ulusal düzeyde müsabakalara katılmış veya katılmakta olan Ankara bölgesindeki 99 bayan sporcu oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak hazırlanmış 38 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 15.00 istatistik programı kullanılarak işleme alınmıştır. Tanımlayıcı veriler için yüzde ve frekans dağılımlar kullanılmış, karşılaştırmalarda ise ki-kare testleri kullanılarak, %95 güven aralığı ve 0.05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Çalışmada, güvenilirlik düzeylerini test etmek için, içsel tutarlılığı sınamada kullanılan Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve toplam iç tutarlılık katsayısı .55 olarak hesaplanmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre; bayan sporcuların ailelerinin spor yaşamları üzerinde etkisinin çok önemli olduğu, ailelerinin ve çevrelerin spor ile ilgili değerlerinin değiştiğini bu değişimde bayan sporcuların kazanmış oldukları başarıların payının çok büyük olduğu söylenebilir. Ailelerin eğitim düzeyleri ile sporla ilgili tutumları arasında bir ilişki bulunmadığı ama toplumsal anlamda yaşanan değişikliklerden etkilendikleri söylenebilir. Ayrıca bayan sporcuların da zaman içerisinde spor yapma amaçları ile ilgili değerlerinin değiştiğini bu değişimin spor yapma yıllarıyla paralellik gösterdiği saptanmıştır. Sporcuların çevresel şartlarında da zaman içerisinde değişiklikler yaşanmış, bu değişikliklerden olumlu etkilenmelerinin yanı sıra halen daha metropol ve kentlerde spor saha vb. alanlarının yetersiz kaldığı, bu durumun sporcuları olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

ABSTRACT

The goal of this study is to detect the effect of the varying values on the sportswomen's doing sport and pursuing their sport lives, which of the social, personal, family based, economic change processes they have and the views how this change affects their sport lives.

The universe of the research consists of the sportswomen who attended and have been attending the national competitions and the sample group consists of 99 sportswomen of Ankara region who attended and have been attending national competitions.

The data have been collected by a survey consisting of 38 questions which the researcher has formed with the help of an expert. The data obtained has been analysed using SPSS 15.00 computer program. The defining data have been evaluated through percentage and frequency distributions. The comparisons between different groups have been evaluated by using chi-square tests. The data have been evaluated at %95 confidence interval and 0.05 significance level. In the study, in order to assess the reliability level, Cronbach Alpha coefficient used in testing the interior consistency is examined, and it is calculated that the total interior consistency is 55.

According to the results of the research, it is founded that the attitudes of the sportswomen's families and surroundings, their environmental circumstances and the reason for their involving in sports have many differences between before and now. Meaningful relations have been viewed between the years of their involving in sports and reason for doing sports, attitudes of their families and the reasons that encourage the sport, economic status and the attitudes of the families about their doing sports whereas it is detected that there has been no meaningful statistical relation between the educational status of the parents and the reasons for their supporting or not supporting the sport activities (and the surrounding that they have spend most of their life and the effect of the place that they live on their sport lives).

ÖNSÖZ

Değişim insan yaşantısının kaçınılmaz bir parçasıdır. Çağımızda teknolojik ve toplumsal gelişmelerle değişim süreci giderek hızlanmakta ve sosyo- kültürel yapıyı oluşturan bütün öğeler farklı düzeylerde farklı hızlarda değişmektedir. Gelenek göreneklerimiz ve değerlerimiz sosyo- kültürel yapıyı oluşturan önemli öğelerdir. Biz istesek de istemezsek de değerlerimizde değişmekte ve birçok araştırmaya konu olmaktadır. Bu nedenle toplumsal bir kurum olan sporun da değişimlerden etkilendiği düşüncesi çalışmamızın çıkış noktası olmuştur. Bu çalışmada değişen değerlerin sportif katılıma etkisi araştırılmıştır.

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince yardım ve desteklerini esirgemeyen, değerli bilgi birikimini ve zamanını benimle paylaşan, çok kıymetli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK'e, çalışmalarımda yardımını esirgemeyen Uzm. Halil SAROL'a, tezimin her aşamasında yanımda olan kardeşim Derya KÖYBAŞI'na, tüm yaşantım boyunca manevi desteklerini ve varlıklarını hep hissettiğim canımdan çok sevdiğim Annem ve Babama, manevi destekleriyle hep yanımda olan tüm dostlarıma, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
1.GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER	2
2.1. DEĞİŞİM KAVRAMI	2
2.1.1. Toplumsal Değişme.....	2
2.1.2. Neler değişiyor	4
2.1.3. Toplumsal Değişme Etmenleri.....	5
2.1.4. Toplumsal Değişme Şekilleri.....	7
2.1.4.1. Serbest Toplumsal Değişmeler.....	7
2.1.4.2. Zorlayıcı Değişmeler	7
2.2. DEĞER KAVRAMI	8
2.2.1. Değerler ve Kültür	9
2.2.1.1. Cinsiyet ve Değerler	9
2.2.1.2. Yaş ve Değerler	10
2.3. KÜLTÜR KAVRAMI.....	11
2.3.1. Kültürel Süreçler	11
2.3.1.1. Kültürleme Süreci.....	12
2.3.1.2. Kültürleşme Süreci	12
2.3.1.3. Kültürlenme Süreci.....	12
2.3.1.4. Kültür Değişmesi.....	13
2.4. TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLE	14
2.4.1. Aile	14
2.4.2. Türkiye’de Aile Yapıları.....	16
2.5. SOSYAL ROL VE STATÜ.....	18
2.5.1. Sosyal Rol	18
2.5.1.1. Rol Beklentileri	18
2.5.2. Sosyal Statü.....	19
2.6. SPORUN SOSYOLOJİK BOYUTU	21
2.6.1. Toplumsal Değişme ve Spor.....	22
2.6.2. Sportif Olayı Teşvik Eden Sosyal ve Ekonomik Faktörler.....	23
2.6.2.1. Cinsiyet	23
2.6.2.2. Yaş	24
2.6.2.3. Fiziki ve Coğrafi Çevre.....	24
2.6.2.4. Eğitim.....	25
2.6.2.5. Gelir	26
2.6.2.6. Aile.....	26
2.6.2.7. Akran-Arkadaş Grubu.....	27

2.6.2.8. Kùltür	27
2.6.3. Sportif Etkinliklere Katılım	28
2.7.KADIN VE SPOR	31
2.7.1. Tarihsel Süreçte Türk Kadını	31
2.7.2. Kadın ve Spor.....	32
3. MATERYAL VE YÖNTEM	34
3.1. Araştırma Grubu	34
3.2. Veri Toplama Yöntemi.....	34
3.3. Veri Değerlendirme Yöntemi	36
4.BULGULAR	37
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	59
KAYNAKLAR.....	64
EKLER.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	80

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Sporcuların Demografik Özellikleri.....	37
Tablo 2. Sporcuların Doğdukları ve Yaşamlarının Çoğunluğunu Geçirdikleri38	38
Yerleşim Yerleri	38
Tablo 3. Anne ve Babaların Öğrenim Durumu	38
Tablo 4. Anne ve Babaların Meslek Durumları	39
Tablo 5. Sporcuların Birlikte Yaşadıkları Kişiler.....	39
Tablo 6. Sporcuların Yaşadıkları Yerin Spor Yaşamları Üzerine Etkisine İlişkin Görüşleri.....	40
Tablo 7. Sporcuların Gelir Düzeylerini Algılama Durumları	40
Tablo 8. Katılımcılara Göre Ailelerinin Spor Yapmalarıyla İlgili Tutumları.....	41
Tablo 9. Katılımcılara Göre Ailelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişmenin Nedenleri	42
Tablo 10. Katılımcılara Göre Ailelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişmenin Spor Yaşamları Üzerindeki Etkileri	42
Tablo 11. Katılımcılara Göre Çevrelerinin Spor Yapmalarıyla İlgili Tutumları	43
Tablo 12. Katılımcılara Göre Çevrelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişmenin Nedenleri	44
Tablo 13. Katılımcılara Göre Çevrelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişmenin Spor Yaşamları Üzerindeki Etkileri.....	44
Tablo 14. Sporcuların Mayo, Tayt ve Şort vb. Kıyafetleri Giyebilme Durumları	45
Tablo 15. Sporcuların Mayo, Tayt ve Şort vb. Kıyafetleri Giyebilme Durumlarındaki Değişmenin Spor Yaşamları Üzerine Etkisi	46
Tablo 16. Sporcuların Mayo, Tayt ve Şort vb. Kıyafetleri Giyebilme Durumlarındaki Değişmenin Nedenleri	47
Tablo 17. Sporcuların Yaptıkları Branşla İlgili Salon vb. Alanlarda Antrenman Yapabilme Durumları	47
Tablo 18. Sporcuların Yaptıkları Branşla İlgili Salon vb. Alanlarda Antrenman Yapabilme Durumlarının Spor Yaşamları Üzerine Etkisi	48
Tablo 19. Sporcuların Yaptıkları Branşla İlgili Salon vb. Alanlarda Antrenman Yapabilme Durumlarındaki Değişmenin Nedenleri	49
Tablo 20. Bayan Sporcuları Spor Yapmaya Yönelten En Önemli Etkenler.....	49
Tablo 21. Bayan Sporcuların Spor Yapma Amaçları	50
Tablo 22. Sporculuk Yılları İle Spor Yapma Amaçları Arasındaki İlişkiler	51
Tablo 23. Gelir Düzeyleri ve Sporla İlgili Tutumlar Arasındaki İlişki Durumu.....	52
Tablo 24. Ailelerin Spor Yapmaya Karşı Çıkma Nedenleri ve Babaların Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu.....	53
Tablo 25. Ailelerin Spor Yapmaya Karşı Çıkma Nedenleri ve Annelerin Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu.....	54
Tablo 26. Ailelerin Spor Yapmaya Destek Verme Nedenleri ve Annelerin Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu.....	55
Tablo 27. Ailelerin Spor Yapmaya Destek Verme Nedenleri ve Babaların Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu.....	56
Tablo 28. Kardeş Sayısı İle Ailenin Sporla İlgili Tutumu Arasındaki İlişki Durumu.....	57

Tablo 29. Katılımcıların Yaşamlarının Çoğunluğunu Geçirdikleri Yer İle Yaşadıkları Yerin Spor Yaşamları Üzerindeki Etkisi.....	58
--	----

1.GİRİŞ

Toplumsal denetim mekanizmalarından en önemlisini oluşturan toplumsal değerler, toplumsal bütünlüğün ayrılmaz öğelerindedir. Toplumsal değerler, bireylere neyin iyi neyin kötü, neyin doğru, neyin yanlış olduğu vb. konusunda genel yargılara varma olanağını tanırırlar. Toplum yaşamında hemen her şey, bu değerlere göre algılanır. Toplumun değerlerini ve törelerini mantuksal bir kanıtlamaya gerek kalmaksızın öğreten bu süreç toplumsallaşmadır. Toplumsal değerler bir kültürden diğerine büyük farklılıklar gösterebileceği gibi, aynı toplum içindeki toplumsal kümelere göre de farklılıklar gösterebilir (Güven, 1999). Hatta değerler kişiden kişiye de farklılık göstermektedir.

Günümüzde her şey hızla değişmektedir. Farkında olduğumuz yada olmadığımız, görebildiğimiz yada göremediğimiz, bildiğimiz yada bilmediğimiz tüm varlıklar değişmektedir. Bu nedenle değişim insanların günlük yaşantısının bir parçası, doğal bir süreci haline gelmiştir (Dolaşır, 2005).

Toplumdaki tüm değişimler insanlığın varlığından bu yana her toplum içinde önemli bir yer tutan sporunda birçok değişikliğe uğramasında etkili olmuştur. Bu değişimler toplumun spor anlayışının, sporun yapılış amacının, sporcuların yada bireylerin spor yapma nedenlerinin, toplumun sporculardan beklentisinin vb. yani sportif katılımı etkileyen birçok faktörün içeriğinin değişmesine neden olmuştur.

Bu nedenle çalışmanın amacı; günümüzde değişen değerlerin sportif katılıma etkisinin belirlenmesi başlığı altında, değişen değerlerin ulusal düzeyde bayan sporcuların spor yapma ve spor yaşamlarını sürdürmeleri üzerinde etkili olup olmadığını araştırılmasıdır. Ayrıca toplumsal değerlerdeki değişmelerin spor üzerinde etkilerinin belirlenerek sportif katılımı ile toplumsal değişim arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. DEĞİŞİM KAVRAMI

Değişme, kelime anlamı olarak önceki bir durum veya var oluş tarzındaki çeşitlenmeler olarak tanımlanır. Değişme her insan toplumunun temel özelliğidir. Bu nedenle ister geleneksel, ister modern bütün toplumlar sosyal değişme süreci içindedir. Ancak bu değişmenin hızı, nitelik ve niceliği toplumdan topluma farklılık gösterebilir (Öztürk, F. 1998).

Çağımız hızlı kültür değişmesi çağıdır. Dünya kültürleri sürekli olarak değişmeye uğramaktadır. Böyle değişmelerin temposu farklı zamanlarda ve yerlerde değişiklik göstermektedir. Değişme ilkel toplumlardan çok karmaşık toplumlarda daha fazla görülür (Tezcan, 1984).

Değişme kavramının sosyolojik açıdan en genel tanımı şu şekilde yapılmıştır: “Bütün nesne ve olayların her türlü devimi etkileşmeyi, bir durumdan başka bir duruma her türlü geçişi dile getiren en genel var oluş biçimidir” (Ozankaya, 1980).

Değişme hakkında en eski kaynak M:Ö. 2000 yıllarına denk düşen ve Çin’de bulunan bir dini kitap olan “Değişmenin Rehberi” adlı serdir. Bu kitapta kainattaki değişmeler ve onların dereceleri üzerinde durulmakta, “dünyada değişmeyen tek şeyin değişmenin kendisi olduğu” ve “her şeyin değiştiği” belirtilmektedir (Aksoy, 2000).

2.1.1. Toplumsal Değişme

Modern dünyada yaşayan bizler, toplumun hiçbir zaman statik olmadığını, toplumsal siyasal ve kültürel değişikliklerin her zaman farkındayız. Değişimin kaynağı, koydukları yasalar yada yürüttükleri politikalar aracılığıyla (örneğin, eşit ücret yasası çıkararak yada bir ülkeye savaş ilan ederek) hükümetler olabileceği gibi; toplumsal hareketler (örneğin, sendikalar, feminizm) şeklinde örgütlenmiş yurttaşlar,

bir kültürden diğer bir kültüre yayılma (askeri fetih, göç ve sömürgecilikle gerçekleşen yayılma gibi) veya teknolojinin maksatlı ya da maksatsız sonuçları da olabilir. Değişim ayrıca, kuraklık, açlık ve uluslar arası düzeyde iktisadi ya da siyasal üstünlüklerde meydana gelen çevresel faktörlerin etkisinden de kaynaklanabilir (Marshall, 1999).

Toplumsal değişme diğer bir tanımla: “Bir kültürün davranış modellerinde veya tiplerinde meydana gelen başkalaşmadır”. Kültür değişmesi dış sebepten veya iç sebepten, bir kısma veya bütüne ait olabilir. İç sebepten doğan değişmelerin kökü onların doğduğu kültürün içindedir. Dış sebepli değişmeler ise yabancı kültürlerden gelen kültür-alma veya yayılma neticesinde meydana gelir. Eğer yeni unsur kültürün bütünlüğünü bozmazsa, değişme kısmidir. Bütün halindeki değişmelerde, kültür geleneğindeki unsurlar toptan sonunda birlik kaybolur. Böyle bir durumda yabancı kültür hakim olur ve yerli kültür onun hükmü altına girer, yada onun tarafından yutulur. Eskiden bazı izler kalsa bile ancak “kalıntı” halinde yaşarlar. İlkel toplumlar kültürleri çok gelişmiş olan toplumlarla temasa geldikleri zaman bütün halinde değişmelere çok rastlanır (Ülken, 1969).

Yukarıda toplumsal değişmenin tanımları kapsamlı bir şekilde yapılmıştır. Ama, en yalın haliyle toplumsal değişmenin tanımı şu şekilde yapılabilir;

“Toplumsal değişme bir toplumsal yapıdan başka bir toplumsal yapıya, bir yapılar sisteminden başka bir yapılar sistemine geçmektir” (Doğan, E. 1984).

2.1.2. Neler değişiyor

Günümüzde toplumsal bilimciler bu sorunun yanıtı olarak, toplumu oluşturan kurum ve öğelerin değişimini anlamaktadır. Antropologlar ise kùltürlerin ve yapıların değişiminden söz etmektedir.

Aşağıdaki konular araştırcıların üzerinde durdukları araştırma konularından bazılarıdır. Bunlar aynı zamanda sosyo-kùltürel sistemin nelerden oluştuğu konusundan fikir vermektedir (Güvenç, 1991).

- Toplumsal rol ve statülerdeki değişmeler
- Ekonomik varlıklardaki değişmeler
- Nüfus artış hızındaki değişmeler
- Üretim ilişkilerindeki değişmeler
- Aile ve akrabalık ilişkilerindeki değişmeler
- Dinsel kurumların değişmesi
- Gelenek göreneklerin değişmesi
- Teknolojik değişmeler
- Eğitim kurumlarındaki değişmeler
- Kişilik değişmeleri
- Sanatta değişmeler
- Çocuk yetiştirme yöntemindeki değiştirmeler
- Cinsel davranış ve tutum ve değerlerinde değişmeler
- Kitle iletişim sistemlerinin değişmesi
- Dilde değişmeler

2.1.3. Toplumsal Değişme Etmenleri

Toplumsal değişme etmenleri birden fazla, çok etmenlidir ve her birinin etki derecesi birbirinden farklıdır. Bu etmenlerden bir kaçısı şunlardır (Ergun,1984).

- a) Coğrafi etmenler: Doğal çevre etkenleri toplumları oldukça etkilemektedir. Örneğin, iklim değişiklikleri, depremler, su baskınları gibi. Bununla birlikte günümüzde insanlar, doğal çevreyi denetleyebilmektedirler. Kanallar, barajlar yapay sulama biçimleri buna örnektir.
- b) Demografik etmenler: Nüfus artışı ya da azalması da toplumun yapısını oldukça etkilemektedir. Örneğin aşırı nüfus artışı ifade eden nüfus patlaması olayları o ülkenin kişi başına düşen ulusal gelirini azaltmakta, iç ve dış göçleri sıklaştırmaktadır.
- c) Din: Din tarihte birçok toplumsal değişmelere neden olmuştur. Toplumsal kurumlardan aile, siyaset ve ekonomik yaşam, dinin etkisiyle çeşitli yönlerden değişmelere uğramıştır.
- d) Düşünceler: Tarih, büyük düşünürlerin ve doktrinlerin toplumsal değişmelerin yönünü tayin etmesi bakımından örneklerle doludur. Özellikler bu düşünceler ideoloji durumuna dönüşerek toplumsal yapıyı etkilemişlerdir.
- e) Önderler: Büyük önderler ise çeşitli toplumlarda bilinçli toplumsal değişmeler, kalkınma ve modernleşme gibi çabalarda toplumsal değişmesi yönünden önemli rol oynamış kimselerdir.
- f) Askerler ve ordu: Özellikle az gelişmiş ülkelerin toplumsal değişmesinde askerlerin önemli rolleri vardır. Genellikle toplumun alt ve orta

tabakalarından gelen genç subaylar, eğitilerek ülke sorunlarıyla geniş ölçüde ilgilenirler. Bunlarda toplumsal yapıda köklü değişiklik yapılması taraftarı olan kimselerdir.

- g) Buluşlar ve Keşifler: Kültürün maddi manevi kısmındaki tüm buluşlar toplumsal değişmelere yol açmıştır. Aynı biçimde keşiflere de toplumsal değişmeler önemli rol oynarlar.
- h) Teknoloji: Teknoloji ve onun gelişmesi sonucundaki sanayileşme, büyük toplumsal değişmelere yol açmıştır. Örneğin tarımda makineleşme, tarımsal nüfusun bir kısmının kentlere akmasını sağlamış, kentleşmeyi hızlandırmıştır. Sanayileşmenin sonucu aile daralmış, kadın çalışma yaşamına girmiş, gelenek ve görenekler değişmiş, eğitim ve siyaset kurumları etkinlik kazanmıştır.
- i) Çatışmalar: Toplumlararası çatışmalar savaşlar biçiminde ortaya çıkmaktadır. Savaşlar hala, olumlu ve olumsuz yönden toplumsal değişmelere yol açmaktadır. Yenilen ülkelerin ortadan kalkmasına, boyunduruk altına girmesine, toplumsal tabakaların oluşmasına neden olmasına rağmen savaşın olumlu gelişmelere de yol açtığı söylenebilir. Örneğin, kültürler arası teması sağlayarak yeniliklerin yayılması, bilim, teknoloji ve buluşların hızlandırılması, yeni ahlak ve hukuk anlayışlarına, toplumsal reform ve devrimlere yol açması gibi durumlar savaşların yapıcı etkileri arasındadır.

2.1.4. Toplumsal Değişme Şekilleri

Toplumsal değişmeler farklı şekilde gerçekleşebilmektedirler Bu bölümde serbest ve zorlayıcı toplumsal değişmeden bahsedilecektir.

2.1.4.1. Serbest Toplumsal Değişmeler

Gelişmiş demokrat sosyal yapılarda değişmeler genelde serbest değişim şeklinde ve tabandan yukarıya doğru olurken, gelişmemiş kapalı sosyal yapılarda değişmeler, üstten, yani yönetici grupların baskısıyla, halka doğru olur. Serbest değişmelerin hakim olduğu gruplar, genellikle açık gruplar olarak ifade edilir (Aksoy, 2000).

Serbest değişmeler ya o toplumun nüfus artışı, fikir akımları, buluşlar, kültür birikimi gibi iç etkenler ya da yabancı bir kültürle temas, yabancı bir kültürel öğenin alınması gibi dış etkilerle ortaya çıkan değişmelerdir (Tezcan, 1984)

Gelişmiş gruplar sosyo-kültürel değişimi kendi bünyelerine uydurarak sağlarlar. Yani bu tip gruplarda sosyal yapı seçici ve kendilerine uydurma rolünü oynar. Gelişmiş gruplar kendilerine olan güven duygularından dolayı dış tesirlerden korkmazlar. Alınması gereken sosyo-kültürel bazı faktörleri rahatlıkla alabilirler (Aksoy, 2000).

2.1.4.2. Zorlayıcı Değişmeler

Baskıcı yada zorla değişmeler, daha çok demokratik yapısı gelişmemiş kapalı gruplarda görülür. Bu tip gruplarda değişme, ya yönetim kadrolarının baskısıyla yada onların tarafları vasıtasıyla olur. Genelde değişmeler yukarıdan aşağı doğru olur. Zorla değişmelerin en açık örnekleri sömürgecilikte, askeri rejimlerde ve ihtilallerde görülür. Ayrıca zorla değişmeler halkın inanç ve gelenekleriyle çatıştığı için halk arasında kabul görmesi bazen imkansızdır (Aksoy, 2000).

Bu durumda değişmeye uymayanlar cezalandırılırlar. Bu tür değişmelere hükümet darbeleri, sömürgecilik, belli ideolojilere bağlı liderlerin icraatı ve istila örnek olarak gösterilebilir. Bunlara toplumsal değişmede diyebiliriz. Ayrıca günümüz demokrasilerindeki planlı değişmeleri, zorunlu değişme olarak ele alamayız. Çünkü bunlarda bir zorlayıcılık yoktur. Örneğin ülkemizde plan hükümleri, özel kesim için yol göstericidir, tavsiye niteliğindedir (Tezcan, 1984).

2.2. DEĞER KAVRAMI

Toplumsal denetim mekanizmalarından en önemlisini oluşturan toplumsal değerler, toplumsal bütünlüğün ayrılmaz öğelerindedir. Toplumsal değerler, bireylere neyin iyi neyin kötü, neyin doğru, neyin yanlış olduğu vb. konusunda genel yargılara varma olanağını tanırırlar. Toplum yaşamında hemen her şey, bu değerlere göre algılanır. Toplumun değerlerini ve törelerini mantıksal bir kanıtlamaya gerek kalmaksızın öğreten bu süreç toplumsallaşmadır. Toplumsal değerler bir kültürden diğerine büyük farklılıklar gösterebileceği gibi, aynı toplum içindeki toplumsal kümelere göre de farklılıklar gösterebilir (Güven,1999). Hatta değerler kişiden kişiye de farklılık göstermektedir. Değer kavramı aşığıdaki gibi tanımlarla da açıklanmaktadır.

Başka bir tanımla “Değer”, Nesne ve olayların bir toplum, bir sınıf yada bir insan tarafından taşıdığı önemi belirleyen niteliğidir. Bir toplum, bir sınıf yada bir insan önem taşıyan nesne ye olaylardır. Olay ve nesnelere karşı benimsenen iyi-kötü, güzel-çirkin, haklı-haksız... türünden yargılara değer yargıları denilmektedir (Ozankaya, 1980).

Her toplumda onun sahip yada bağlı olduğu kültürü meydana getiren inançlar, fikirler sistemi vardır. Bunlardan her biri bir değerdir: Teknik, sanat, ahlak, bilgi, din, hukuk, dil, iktisat değerleri gibi (Ülken, 1969).

Değerlerin toplumda etkinlik kazanmaları ise, normlar ve töreler vasıtasıyla sağlanmaktadır. Bir başka deyişle, değerler, kümesel ve toplumsal düzeni ve denetimi sağlamak üzere normlara ve törelere dönüşmektedir (Güven, 1999).

Değerler bir toplumsal veri tipi olarak düşünüldüğünde, güçlü, yarı kalıcı, birleştirici ve bazen belirsiz eğilimleri yansıtan değerler ile yüzeysel, fazla emin olunmayan ve oldukça değişken görüşler ile kanıları yansıtan tutumlar arasında ayırım yapıldığına tanık oluruz. Toplumlar çok çeşitli tutumlara hoşgörülü bakabildiği halde, insanların sahip oldukları, toplumsal ve siyasal görüş birliğini şekillendiren ve ortaklaşa paylaşılan bir değerler kümesi sunan değerlerde belli homojenlik ve tutarlılık olması gerektiğini düşünürler (Marshall, 1999).

Kültür ve kişilik ilişkileri, gelenek ve görenekler, toplum yapısının ortaya koyduğu gereksinimlerin doyurulma biçimleri, çevre koşulları değer yargılarının oluşmasında önemli faktörlerdir. Bireylerin sahip oldukları değer yargılarının değişmesi zaman isteyen bir süreçtir. Ancak toplumsal yapı değişmesi, eğitim düzeyi ve ekonomik koşulların gelişmesinin değer yargılarının değişimi ile ilişkilidir (Şahinkaya, 1977).

2.2.1. Değerler ve Kültür

Bu konu başlığı altında alt-kültürler arasındaki değerlerin farklılıklarından bahsedilecektir. Burada alt-kültür olarak cinsiyet ve yaştan bahsedilecektir.

2.2.1.1. Cinsiyet ve Değerler

Cinsiyet sadece bizim ülkemizde değil, dünyanı her yerinde alt kültürler grupları meydana getiren en önemli değişkenlerden biridir. Bu değişkene bağlı olarak meydana gelen tutum ve davranış farklarını geleneksel toplum tipinden sanayi cemiyetine doğru geçiş sırasından gitgide azaldığı görülmektedir, fakat hala en ileri sanayi cemiyetinde bile büyük ölçüde mevcuttur ve hiç ortadan kalkmayacağı söylenebilir (Güngör, 1993).

Gerçekte her toplumda bu iki grup kendine mahsus değerleri, davranış tarzları, yani toplumun bütünü içinde birbirinden farklı kültürleri bulunan birer alt grubu teşkil ederler. Kadınlar ve erkeklerin farklı hayat yaşamaları ve dolayısı ile farklı ilgi ve değerlere sahip olmaları insan toplumunu kaçınılmaz bir eserdir. Her toplum cinsiyeti bir toplumsal statü olarak kabul etmiş ve mevkilere bağlı roller koymuştur. Cinsler arası değer ve tavır farkları bir bakıma bizim onlardan ne beklediğimizi gösterir (Güngör, 1993). Kişilerin değer yargılarını biçimlendiren etkenlerin en başında büyüdüğü çevre ve cinsiyetleri olduğu söylenebilir (Şahinkaya, 1977).

2.2.1.2. Yaş ve Değerler

Türk toplumunun sürekli bir değişme içinde olduğu herkesçe bilinen bir gerçektir. Bu değişme teknolojik alanda olduğu kadar sosyal ve kültürel alanda da görülmektedir. Gerçekte teknolojik değişmelerden daha önce göze çarpan insan ilişkilerindeki değişmedir. Çünkü bunlar hepimizin günlük hayatımı doğrudan doğruya ve önemli ölçüde ilgilendirmektedir (Güngör, 1993).

Günlük hayatta “nesiller-arası anlaşmazlık” olarak bilinen değer ve tutum farkları yanlış çok müsaittir ve genellikle “baba ile oğul anlaşamıyor” derken kastettikleri şey böyle bir yanlış anlamın eserdir. İki nesil arasındaki anlaşmazlık toplumunun bütünü, yani bir önceki neslinde bir sonraki neslinde büyük çoğunluğu içine alan ve o nesil boyunca devamlı olan anlaşmazlıktır. Yeni bir neslin gelmesiyle toplumun genel karakterinde de değişme görülür. Günlük hayatta farklı nesiller derken çok defa toplumun olgun yaş çağındakilere ait kültürlerle delikanlılık ve gençlik çağındakilerin kültürleri arasındaki uyumsuzluklar kastedilmektedir (Güngör, 1993).

2.3. KÜLTÜR KAVRAMI

Toplumsal değişme, sosyo-kültürel değişme olarak kültürel değişmeyi de içerdüğinden, kültür kavramı toplumsal değişmede ve toplumsal ilişkilerin gerçekleşmesinde oynadığı işlev nedeniyle önem kazanmaktadır (Güven, 1999).

Kültür, çok sayıda anlama sahip bir sözcüktür. Botanikten sosyal ve beşerî bilimler alanına dek uzanan geniş kapsamlı anlamlar içerir. Onun için günümüzde herkesi doyuran biçimde kültürü tek bir kalıpta tanımlamak oldukça güçtür. Kültürle ilgilenen bilim adamlarının bu tanımlamada sürekli yeni girişimlerde bulunmaları bu zorluğun göstergesidir. Bilim sürekli bir gelişim içinde olduğu için her terim gibi “kültür” de zamanla kullanılmakta olduğu bilim alanında yeni tanımlara kavuşmaktadır. Bu nedenle kültürü, sosyal ve beşeri bilimler alanıyla sınırlı tutmamız daha doğrudur (Alakuş, 2004).

2.3.1. Kültürel Süreçler

İnsanların toplumsal yaşamlarından edindikleri kültürel içerik, iç-içe geçmiş, birbiriyle ilişkili 4 süreçte toplanmaktadır (Güvenç, 1991):

- Kültürleme Süreci,
- Kültürleşme Süreci,
- Kültürlenme Süreci,
- Kültürel değişme

2.3.1.1. Kültürleme Süreci

Kültür süreçleri arasında en önemli ve evrenseli sayılan kültürleme, kişinin doğumundan ölümüne kadar kendi toplumunun kültür içeriğini öğrenmesi, toplumca istenen, beklenen insan olması sürecidir. Kültürleme, en geniş anlamda eğitimidir (Güvenç, 1991).

2.3.1.2. Kültürleşme Süreci

Aynı ölçüde yada farklı toplumlarda, birbirinden az çok farklı görünen değişik kültürlerle yetişmiş, eğitilmiş birey ve grupları birbirleriyle kültürel etkileşimlere girmesi, belli bir kültür alış veriş sonunda, karşılıklı olarak birbirlerinden etkileşip değişime uğrayıp, çoğu zaman, üçüncü ve yepyeni bir kültür bileşimi ortaya çıkmasına “Kültürleşme” denir. Kültürler arası etkileşim bugün karşılıklı olmaktan çıkıp, güçlü ülkelerin güçsüzleri etkilemesi yada kültürün bir tür siyasal propaganda ve de kültürel sömürü aracı olarak kullanılmasına yol açabilmektedir (Güvenç, 1991).

2.3.1.3. Kültürlenme Süreci

Bireyler, gruplar ve toplumlar, kültürleme ile kültürleşme süreci arasındaki çelişkiyi, çatışmayı “kültürlenme” adı verilen üçüncü bir süreç ile karşılayıp dengelemeye çalışır. Kültürlenme, kültürleme ve kültürleşme süreciyle yetişmiş yada yetişen birey, grup ve toplulukların, birbiriyle etkileşim süreci içinde yeni yeni kültür biçimleri araması, kendi geleneksel kültürlerine özgün katkılarda bulunması, toplumda oluşan gizil güçlerin yaşama girmesi, yeni öz ve biçimlerin denenip sınanması, toplumların kendi kendini yenileme sürecidir. Yatılı ve yükseköğretim kurumları, dernekler, spor ve sanat kulüpleri, gençlik hareketleri, kültürlenme sürecinin etkinlik kazandığı, belirlediği olgulardır (Güvenç, 1991).

2.3.1.4. Kültür Değişmesi

Kültür alışverişleri beraberinde kültür değişimini de getirmektedir. Doğal olarak kültür her nesilde bir takım değişmelere uğrar; çünkü her nesil kendi hayat tecrübesiyle eskilerden işe yaramayan bazı şeyleri atar, kendi yeni bulduklarını kültüre katar ve bu sayede toplumda ilerlemeler sağlanabilir. En ilkel kabileler düzeyinde bile kültürlerinde değişiklik olmayan bir toplumun varlığı düşünülemez. Bu değişimler daha çok başka kültürlerle temas sonucunda ortaya çıkmaktadır. Böyle durumlarda; toplumun siyasi yapısında, idari müesseselerinde ve toprağa yerleşme ve iskan biçiminde, inanç ve kanaatlerinde eğitim mekanizmasında, kanunlarında, maddî araç ve gereçlerinde ve bunların kullanılmasında, sosyo-ekonomik açıdan tüketim maddelerinde bir takım değişiklikler meydana gelir (Alakuş, 2004).

Kültür, her canlı varlık alanı gibi değişir. Ancak, değişimin hızı, zaman-mekan yada toplumun özelliklerine bağlıdır. İnsanoğlu, değişimin yavaş görüldüğü dönemlerde sürekliliği, sürekliliğin kopmuş görüldüğü bunalım dönemlerinde ise “değişmeyi” vurgulamıştır. Oysa kültür değişimi, her toplumda her zaman olmuş, sadece hızı değişmiştir, aslında, “kültür değişmesi” yukarıda sözü edilen süreçlerden tümüyle bağımsız değildir. Yukarıda bahsedilen kültürel süreçlerin genel bileşkesi, belli zaman aralıklarında yapılan durum saptaması yada değerlendirilmesi “kültür değişmesi olarak adlandırılmaktadır (Güvenç, 1991).

Kültür değişimleri iki şekilde olmaktadır. Bunlardan biri serbest; diğeri zorunlu kültür değişimi olarak düşünülebilir. Serbest kültür değişimi, toplumların birbirleriyle olan ilişkilerinde kendiliklerinden yaptıkları kültür alışverişleridir. Zorunlu ve güdümlü kültür değişiminde ise, aynı kültüre sahip sosyal gruplardan biri, kendi kültürünü veya onun belli bazı unsurlarını kabul etmesi için diğeri etkilemeye çalışmasıdır. İdarî bir nüfuz ve iktidara sahip bir zümre, yabancı bir

kültürü veya bunun belli bazı bölümlerini toplum çoğunluğunun arzusunun tersine kendi toplumuna zorla kabul ettirme girişimleri güdümlü bir kültür değişimidir (Alakuş, 2004).

Kültürel değişme sosyal değişmeden soyutlanamaz, kültürel sistemlerdeki değişmeye kültürel değişim denir. Yani ailenin kuruluşu, nişan, düğün, eğitim gibi kültürel sistemlerdeki değişmeye denir (Aksoy, 2000)

2.4. TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLE

Toplumsal hayatın önemli bir boyutu olarak belirli ortak hedefler ve çıkarlar çerçevesinde ortaya çıkıp gelişen örgütlü ve organize toplumsal etkileşim biçimlerine toplumsal kurum(müessese) denilmektedir. Aile, hukuk, din, ahlak, ekonomi, eğitim siyaset bu kurumları başında yer almaktadır. İnsanın içinde bulundu toplum yani toplumsal yapı toplumsal ilişkilerle birlikte toplumsal yönü ağır basan bu kurumlardan meydana gelmektedir. Küçük gruplardan büyük gruplara yönelik çeşitlilik içinde toplumsal yapıyı karakterize eden kurumların her birinin kendi içinde düzenli ve sağlıklı işleyişleri kadar, aralarındaki etkileşimlerinde düzenli ve sağlıklı olması toplumsal yapıyı aynı yönde niteleyebilecek yetenek arz etmektedir. Bir anlamda kurumların aralarındaki denge ve uyum toplumsal yapının, büyük ölçüde toplumun denge ve uyumu demektir. Bu durum toplumsal yapıyı meydana getiren toplumsal kurumların önemini ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal bir kurum olarak aile geleneksel toplumlarda olduğu gibi modern toplumlarında önemli bir toplumsal kurumudur (Doğan, İ. 2004)

2.4.1. Aile

Sözlük anlamı ile aile; evlilik ve kan bağına, başka deyişle karı-koca, ana-baba çocuklar, kardeşler v.b. arasındaki ilişkilere dayalı olan bir toplum çekirdeğidir. Çocukların doğumu, bakımı ve sosyalleşmelerini sağlayan, üyelerin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan insan grubudur (Güney, 1998).

Aile grupsal ve kurumsal boyutlarıyla birlikte tarihsel bir perspektif içinde değerlendirilmektedir. Aile bu farklı değişkenlerle doğrudan ve dolaylı bir etkileşim içindedir. Ne sadece ekonomik ilişkilerin ne de sadece değerler ve normlar sisteminin aile üzerindeki belirleyicisi söz konusudur. Her iki değişkenin sürekli etkisi olmakta, ama zaman ve mekana göre ağırlıkları değişebilmektedir. Örneğin belli bir dönem kırsal-tarımsal yapıdan ücretli işçiliğe geçiş ailenin değişmesinde görece bir öneme sahip olurken, belli bir süre sonra, değişen bu ailenin düzenlenmesinde dinsel-geleneksel kurallar etkili olabilmektedir (Önen, 1990).

Bugünkü hukuk düzeyi yalnız Medeni Kanunun belirli hükümlerine uyulmak suretiyle kurulmuş bir birlik olarak mütalaa etmemektedir. Bugünün ailesi, aynı zamanda toplumun bünyesinden doğabilecek sosyal ve iktisadi tehlikelere karşı sosyal haklarla donatılmış ve bu haklarını sosyal devletten isteyebilen anayasal bir kuruluş olmuştur (Cansel, 1990)

Geniş anlamda aile; evlenme, kan ya da evlat edinme bağlarıyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, birbirleri ile devamlı ilişki ve etkileşim altında olan, karı-koca, ana-baba, kız-oğul, kız kardeş-erkek kardeş gibi sosyal ilişkileri olan insanların oluşturduğu bir birlikteliktir (Ağdemir, 1991).

Toplum yapısında ve sosyal sistemin işleyişinde ailenin bir müessese olarak önemli bir yeri vardır. Bilindiği gibi aile, nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarını yerine getirildiği bir müessesedir. Anayasamızın 41. maddesine göre, Türk toplumunun temeli ailedir (Erkal, 2004)

Aile, en küçük toplumsal kurum olarak tanımlandığında bu kurumun bünyesinde bulunan ana, baba ve çocukların yasalarla belirlenen kuralların yanında toplumsal açıdan da bazı görevleri vardır. Her aile, yaşadığı toplumun özelliklerini taşır “Toplumun değer yargılarını gelenek ve görevlerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını, kısaca kültürünü yansıtır (Kılıçgil, 1998).

Aile evlenme kan veya evlatlık bağlarıyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, oynadıkları çeşitli roller çerçevesinde(ana-baba, evlat-kardeş) birbirlerine etki yapan kendilerine özgü bir görgüyü oluşturup kuşaktan kuşağa sürdüren insanların topluluğudur. Bir ailenin bireyleri tipik olarak aynı evde aynı çatı altında yaşarlar (Şahinkaya, 1995).

Aile toplumun çekirdeği, özüdür. Toplumdaki örgütlenme aileden başlar. Ailede ana, baba ve çocuklar arasında bir düzen vardır, aile, içinde yaşayan kişilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan bir ortamdır. Bu ihtiyaçlar beslenme gibi maddi, üreme gibi fizyolojik, kültür ve eğitim gibi, manevi değerleri yaratacak ihtiyaçlar olabilir. Toplumdaki tüm kişileri ilgilendiren bu ihtiyaçların bir aile çatısı altında yeteri kadar giderilmesi, kuşakların güçlenmesini, maddi ve manevi değerlerin zenginleşmesini ve bunların yeni kuşaklara geçirilmesini sağlar. Tek tip aile yoktur. Gelmiş geçmiş ve bu gün yaşamakta olan toplumların yapılarına göre türlü aile şekilleri oluşmuştur(Cansel, 1990).

Aile kurum olarak evrensel olmasına karşın, evrensel bir aile tipi yoktur. Ailenin tipini içinde bulunduğu toplumun üretim biçimi, sosyal ve kültürel yapısı belirler. Ailenin tarihsel dönemlerde ve farklı toplumlarda yapı ve işlevleri farklı olmuştur (Bal, 1995).

2.4.2. Türkiye’de Aile Yapıları

1.Büyükşehir bölgelerinde yoğun bir şekilde rastlanan karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan meydana gelen aile,

2.Şehirleşen nüfusta görülen istihdam olanaklarının, al yapı hizmetlerinin yetersizliği ve dayanışma eksikliğinden doğan sosyal çevreye uyumsuzluğun doğurduğu veya koruma amacına dönük destekli çekirdek aile,

3.Aile reisi, karısı, evli oğulları, gelinleri veya bir evli oğul ve diğer bekar çocuklar, ya da evli oğul, gelin ve torunların birlikte oturduğu geleneksel geniş aile,

4.Aile reisinin kendi ana babası veya bunlardan biri ile bekar kardeşlerin veya aile reisinin karısının bu tür yakınlarının veya akrabalarını barındıran geleneksel aileye göre, biraz daha küçülmüş olan geçici aile,

5.Özellikle büyük şehir bölgelerinde az da olsa sosyo-patalojik hallerin doğurduğu çözülen aile. Bu aile tipi de, dul eş ve çocukları içine alan parçalanmış aile ve tamamlanmamış aile şeklinde görülebilir. Tamamlanmamış aile, medeni nikah dışı çocuk ile annesini kapsayabildiği gibi, geleneksel aile fertlerinin fonksiyonel olarak ayrılması sonucu, aile fertlerinin bir bölümünün köyde tarımla uğraşması, diğer bir bölümünün ise sanayide ücretli veya şehir bölgelerinde hizmetler sektörü içinde veya yurtdışında çalışmasını da içine alabilir. Böylece, tamamlanmamış aile bir ayağı köyde bir ayağı ise şehirde bulunan bir aile tipidir. Bu tipe bir örnekte yurt dışında çalışan işçilerimizin yanlarında olmayan aileleri ile olan durumları gösterilebilir (Erkal, 1992).

2.5. SOSYAL ROL VE STATÜ

2.5.1. Sosyal Rol

Rol belirli bir sosyal mevki işgal eden kişiden beklenen o mevkiye özgü eylemi, davranış ve tutumları belirler. Bir başka deyişle rol, belirli bir durumda bireyin davranışlarını düzenleyen beklentilerdir (Dönmezer, 1994).

Toplumda fertlerin buldukları sosyal mevkii ile gelen hak ve ödevlerdir. Mesela, bir genel müdürün, bir rektörün, bir babanın oynadığı roller örneğinde olduğu gibi. Aslında toplum farklı rolleri oynayan oyuncular tarafından meydana getirir. Topluma ait olan kültür piyesin kendisidir ve burada kişiler rollerini oynar (Erkal, Güven, Ayan, 1998).

İnsanların bir sosyal grup içinde işgal ettikleri yere sosyal statü ve statünün gereği yapılan davranışlara da sosyal rol denir. Yani rolleri statüler belirler. Çağdaş toplumlarda kazanılan statüler önemliken geri kalmış toplumlarda doğuştan kazanılan statüler önemlidir (Aksoy, 2000)

2.5.1.1. Rol Beklentileri

Belirli statülere uygun olarak gösterilmesi gereken davranışlar söz konusu rolle ilgili “Rol Beklentilerini ifade etmektedir. Buna göre statüye ilişkin haklar ve ödevlerle bireyin yapması gereken davranışlara rol beklentileri denir. Mesela bir annenin çocuklarını yetiştirme, koruma ve kollama gibi biyolojik ve toplumsal görevlerinin yanı sıra anneliğe özgü bir ölçüde evrensel olan öznel(manevi) yaklaşımları göstermesi gerçekte annelik statüsünün kendi dışındaki rol beklentileri ile yakından ilgilidir. Bu rolleri gereği gibi yerine getirmeye çalışması beklentilere uygun bir “annelik rolü” olarak kabul görecektir (Doğan, İ. 2004).

Her toplumun “kadına özgü” veya “erkeğe özgü” özellikler olarak tanımladıkları kalıp yargıları vardır. Cinsiyet özelliklerinin bu tanımlamaları kişileri

bilinçli veya bilinçsiz olarak kendilerini belli beklentilere cevap verecek şekilde ayarlamalarına yol açar, belli bir baskı yaratır (Erder; Kandiyoti;Kıray; 1981).

Bu durum, toplumumuzdaki kadınlar ve erkekler açısından ahlaki beklentilerin de farklı olduğunu göstermektedir. Fakat toplumsal değişme süreci içinde olan ülkemizde, kadın ve erkeğin rolleri ile ilgili düşünceler, yavaş da olsa bir değişim içindedir. Kadının erkekle birlikte statü sahibi olmaya başlamasıyla erkek sadece otorite sembolü olmayıp, kadınlara her şeyi paylaşan bir davranış içinde bulunmaya başlamıştır. Değişen ve gelişen toplumumuzun aile bireylerindeki bu değişimin büyük kentlerde yoğunlaşması, onların evinde yetişen çocuklarına da yansımakta, fizyolojik gelişim ile beraber sosyal gelişimin de tamamlanması yoluyla aileden başka, yakın çevrenin de bu gelişimden etkilenmesiyle bireylere baskıyı azaltarak bazen olumsuz etkilenmeler yaratmaktadır (Kılıçgil, 1998).

2.5.2. Sosyal Statü

Sosyal statü fertlerin ve sosyal grupların toplum içindeki mevkileri ve yerleridir. Bu mevkii zamanla toplumun tabaklaşma piramidinde aşağı yada yukarı doğru hareketlilik gösterir. Sosyal statü doğuştan elde edilen ve sonradan kazanılan statü olmak üzere ikiye ayrılır. Bir zamanlar içinde bulunulan sosyal tabaka bizzat mesleği tayin ederken günümüzde eğitim, meslek, statü kişinin tabakalaşmadaki yerini tayin eder. Çağımızın yine önemli değişmelerinden biri de, kazanılan statünün ön plana çıkmasıdır. Her ne kadar zaman zaman ve yer yer doğuştan elde edilen statü izlerine rastlanmakta ise de, ağırlık kazanan kazanılan statüdür (Erkal, 2004).

Belli bir cinse ait olmakta kişinin statüsünü işaret etmektedir. Kadın yada erkek olmak gibi. Tarihin değişik dönemlerinde bu iki cins arasındaki statü farkı değişik biçimlerde kendini göstermiştir. Bir dönem kadın olmak ayrıcalık, prestijli bir statü olurken başka bir dönemde bu yaklaşım erkek için geçerli olmuştur. Anaerkil ve ataerkil aileler bu değer farklılaşmasının ürünüdür. Günümüzde toplumların demokratikleşmeleri statüdeki bu farklılığı giderici bir gelişme olarak

işlemektedir. Ancak bu hiçte kolay olmamaktadır. Kendiliğinden olması gereken bir sosyolojik gelişme için zaman zaman hukuki müdahaleler de yapılmaktadır. Örneğin Türkiye’de “Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü” böyle bir gelişmenin ürünüdür. Aynı şekilde “Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu” dolaylı olarak kadının statüsüne ilişkin aynı işleve sahiptir (Doğan, İ. 2004).

Toplumların bazılarında daha az(tarımsal toplumlar) bazılarında ise daha fazla(sanayi toplumları) statü ve bunlara bağlı roller vardır.Bugün Türk toplumu şeması, 1940’ların Türk toplumu şemasına nazaran çok farklılaşmıştır. Ayrıca bu toplum şeması dinamikdir: aslında toplumda değişme bazı statü ve rollerin kaybolması ve yenilerinin ortaya çıkması ile de belirir (Dönmezer, 1994).

Sosyal statünün eğitim yolu ile elde edildiği dinamik yapıdaki modern toplumlarda, ferd statüsünü doğuştan değil, sonradan kazanmaktadır. Statünün eğitim yolu ile kazanılması, ferdi topluma açık hale getirmekte ve daha farklı alanlara doğru itmektedir. Böylece fert, sosyal hayat içindeki gerçek yerini aldığı gibi, faaliyet şekli olarak spora da eğilimi artmaktadır. Spor yaparak statünün geliştirilmesi mümkün olmaktadır. Fertler sosyal hayattan haberdar olduğu oranda bir takım sosyal faaliyetlere katılacaktır. Fertler toplumda sosyalleştikleri oranda, mevcut faaliyetlere katılma eğilimleri artacaktır. Böylece spor da sosyalleşen veya sosyalleşme eğilimi artan fertlerin uğraşacakları bir konu haline gelebilir (Erkal, 1992).

Çağdaş toplumlarda kazanılan statüler çok önemli olup bu statülerin kazanılmasında eğitim-öğretim önemli rol oynamaktadır. Ayrıca çağdaş toplumlarda statülerin önemini belirleyen faktörlerin başında statünün fonksiyonu ve ekonomik getirisi gelmektedir (Aksoy, 2000)

2.6. SPORUN SOSYOLOJİK BOYUTU

Spor, bireylerin zihinsel ve fiziksel etkinlikleri bir arada yaparak her iki alanda da gelişmelerini sağlayan bir araçtır. Kişisel gelişimde araç olarak kullanılan sporun temel amacı ise bireyin beden ve ruh sağlığını geliştirerek, iradesini güçlü kılmaktır. Spor bireyin keşfedilmemiş özelliklerini ortaya çıkartarak, kullanılmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda sportif etkinlikler bireyin grup çalışmalarına katılmasını, diğer bireylerle karşılıklı dayanışmaya girmesini sağlamakta; dolayısıyla sosyalleşme sürecine katkıda bulunmaktadır (Göktaş, 1994).

Günümüzde spor sosyal, biyolojik, psikolojik ve sanatsal işlevi olan, kültürel ve ahlaki bir olgu olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle, insanın, aklını ve vücudunu kullanarak rakibine, kendisine, mesafeye, tabiata ve zamana karşı, eşit kurallar içerisinde yaptığı bir mücadele şeklidir. Spor, toplum fertlerindeki potansiyel enerjiyi bedenen ve zihnen en yararlı olacak şekilde tüketen; kişilerde ve toplumda sağlıklı ilişkiler oluşmasına olanak sağlayan; çeşitli durumlarda insanı dengeli bir şekilde mutluluğa götüren; topluma disiplini, kurallara saygıyı ve sosyal barışa inandıran bireyleri kazandıran araçtır. Spor yapan, sportif geleneklerini devam ettiren toplumlar birlik ve dayanışma içinde olmalarını yanında barışçı; siyasal, kültürel, ekonomik, bilimsel alanlarda başarılı, dinamik ve yaratıcıdır (Güvenç, 1991).

Spor, toplumsal düzeyde, toplumsal normlardan sapmayı önleyen bir mekanizma olarak oldukça önemli bir rolü üstlenir. Genelde toplum üyelerinin edindikleri statü ve rollerin farklılığı ve bunlar arasındaki çelişkiler kişinin bazı toplumsal normlardan sapması için baskı oluşturur. Sapmayı önleyen çok çeşitli uygulamalar vardır. Örneğin yerleşmiş gelenekler, görenekler, değerler, inançlar, yerleşmiş hukuk kuralları bunların en başlıcalarıdır (Demirpolat, 1988).

Günümüzde spor çeşitli özellikleri ile en önemli toplumsal kurumlardan biri olmuştur. Gerek sporcuların performans sınırlarının son derece genişlemesi, gerekse sporun, toplumsal, ekonomik ve politik açıdan büyük önem kazanması sporun

niteliğinde ve niceliğinde büyük değişikliklere yol açmıştır. Spor çeşitli meslek grupları arasına yeni bir meslek olarak, sporcu ise yeni tip bir “işçi” olarak girmiştir. Oysa daha 20. yüzyılın ilk yarısında kadar spor, “boş zamanları değerlendirme ve bedensel gelişme” aracı, yarışma ise bir ”eğlence” idi.günümüzde ise ekonomik açıdan büyük bir üretim ve tüketim aracı ve uluslar arası düzeyde bir savaş nedeni olabilecek kadar etkili bir propaganda aracı olmuştur. Sporda amaç değişmiş, sportmence bir yarışmanın yerini, kazanmak için her yolun denendiği bir savaş almıştır. Endüstri devrimini tamamlamış ülkelerde bütün ahlak ve toplum değerlerini ikinci plana iten performans kavramı, etkisini sporda da göstermiş, yarışma ile kazanma eş anlamlı olmuştur (Başer, 1998).

2.6.1. Toplumsal Değişme ve Spor

Spor hem toplumu etkilemekte hem de toplumdan etkilenmektedir. Toplumsal değişme sürecinde, değişimin içeriğine bağlı olarak spor da değişiklik göstermiştir. Çünkü spor insanlık tarihinin her döneminde yapılmış olan bir faaliyettir. Tarihteki ilk sporların, o zamanki yaşama bağlı olarak savunma, saldırı kökenli sporlar olduğu görülmektedir. Okçuluk, eskrim, güreş vb tunç çağının sporları arasında sayılabilir. Demir çağında ise daha çok taşıma, ulaştırma kökenli olan, binicilik, yelken, kürek, kayak, kızak vb sporlar karşımıza çıkar. Giderek köleci toplumlarda, köle sahiplerinin hiç üretim yapmaksızın üründen pay almaya başlamalarıyla birlikte, bireysel boş zamandan sınıfsal boş zaman olanağının doğması da bireysel sporların yanı sıra takım sporlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu noktada köleciliğin doruğa ulaştığı eski Yunan'da sporun gelişmesi son derece doğal karşılanmalıdır (Öztürk, 1998).

Spor toplumsal bir kurumdur ve bir yandan diğer toplumsal kurumlardan etkilenirken bir yandan da diğer toplumsal kurumları etkilemektedir. Örneğin spor, çağdaş eğitim sisteminde bir araç olarak yerini alırken, sporcu, antrenör, hakem ve seyirci eğitimini amaçlayan spor eğitimi başlı başına bir eğitim alanı haline gelmiştir. Tıptaki araştırmalar sonucunda gelinen noktada spor bir sağlık aracı olarak kabul edilirken, sporcu sağlığı tıpta ayrı bir uzmanlık dalı olarak karşımıza çıkmıştır.

Bunun gibi medya ve spor, din ve spor, hukuk ve spor, aile ve spor, spor toplumbilimi içinde tek başına ele alıp değerlendirilmesi gereken konulardır (Öztürk, 1998).

Spor örgütlerinde değişimler yaşanması kaçınılmazdır. Toplumda sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik vb. alanlarda meydana gelen değişimler spor örgütlerini de etkilemektedirler. Değişen ve gelişen dünya düzeni ve bu düzen içinde varlığını sürdürmek zorunda olan spor örgütleri her türlü yenilik ve gelişmelere açık olmalı ve bunlara ayak uydurmalıdır. Özellikle ülkemizin Avrupa topluluğuna girmesi tartışmalarının yoğunluk kazandığı bir sırada, Spor yüksek okullarının eğitim-öğretim programlarının Erasmus çerçevesinde yeniden düzenlenmesi, Türk Spor Teşkilatının yeniden yapılandırılmasının hükümet programlarında yer alması, federasyonların özerkleşme çabaların, ve sponsorluk yasası, Türk sporunda önemli değişimler zincirlerinin uygulanmalarını başlatmıştır (Dolaşır, 2005).

2.6.2.Sportif Olayı Teşvik Eden Sosyal ve Ekonomik Faktörler

2.6.2.1. Cinsiyet

Kişileri gruplamak ve farklılaştırmak için kullanılan kıstaslardan birisi, onun cinsiyetidir. Çağdaş ve endüstrileşmiş toplumlarda, kadın ve erkek farklılaşması azalmakla birlikte, henüz tümüyle kalkmış değildir (Erkal, Güven, Ayan, 1998).

Gelenekler, kadına bağlanan değerler, onların spora karşı ilgisizlikleri, bu alanın erkelere özgü bir etkinlik alanı olarak görülmesine sebep olmuştur. Günümüzde herkes için spor anlayışının yaygınlaşması ile sporda cinsel farklılaşma azalmıştır. Ülkemizde de bu gelişme görülmektedir (Tezcan, 1997).

Her konuda olduğu gibi, sporda da cinsiyet üstünlükleri söz konusudur. Spor dallarında, farklı yüzde performans düzeyleri ile bir dominant taraf mevcuttur.

Ancak gelişim düzeyleri farklı toplumlarda bu konuya olan bakış açısı değişmekte, endüstrileşmiş ülkelerde kadınların spora katılım oranı fazla iken gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran düşüktür. Çünkü bu toplumlarda kadın, hala dişi cinsin yalnızca doğurganlık için yaratıldığı, ter yerine parfüm kokması, aktif yaşam yerine pasif yaşamı seçmesi düşünülmektedir. Spora katıldığında ise, kadının tenis, yüzme, paten gibi artistik ve estetik branşları seçmesi önerilmektedir (Açıkada, 1990)

Tüm toplumlarda cinsel farklılık, sporun kitlelere yaygınlaşmasını engelleyen faktörlerden birisidir. Sporun tarihi gelişiminde bu etmen önemli ölçüde rol oynamıştır. Bugün bile bu etmen etkinliğini sürdürmektedir (Tezcan, 1997).

2.6.2.2. Yaş

Çeşitli toplumlarda görülen, cinsiyet gibi farklılaşma ölçütlerinden biri de yaştır. Hemen her toplumda, ortalama ömür bebeklik, çocukluk, delikanlılık, ergenlik, yaşlılık gibi dönemlere ayrılır. Geleneksel toplumlarda, kişilerin yapacağı işler, yükleneceği sorumluluklar yaşla belirlenir (Erkal ve diğerler, 1998).

Çocuk en sevdiği faaliyetlere yaşı ilerledikçe daha az başvurur ve büyüdükçe yeni arzuları ve ilgileri gelişir. Kimi faaliyetlere ise, hayat boyu ilgi sürer. Spor ve fiziksel uğraşlar çocuğun ve gencin yaşamında önemli bir yer tutar. Farklı yaş düzeyindeki çocukların oyun ilgilerinin farklılığını göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Tezcan, 1997).

2.6.2.3. Fiziki ve Coğrafi Çevre

Spor faaliyetlerinin teşvik görmesi için bir önemli faktörde spor alt yapısının durumudur. Eğer spora tahsis edilen araç gereç, malzeme ve tesis yeterli ise spor teşvik ediliyor demektir. Alt yapının yanı sıra, eğitilmiş, farklı vasıfta ve sayıda personele de en azında araç-gereçler ve tesisler kadar ihtiyaç duyulmaktadır (Erkal, 1992).

2.6.2.4. Eğitim

Eğitim sporun en önemli boyutlarından birisidir. Spor bu boyutuyla ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir. Spor için eğitim ve eğitim için spor. Spor için eğitimde spor amaçtır ve sporun en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanır. Sporcu eğitimi, antrenör eğitimi, seyirci eğitimi, hakem ve spor yöneticilerinin eğitimi söz konusudur. Bu anlamda eğitim sporun hizmetindedir ve sporun teknik, estetik ve performans düzeyini yükseltmek için vazgeçilmez bir yoldur. Antrenman bilimi ve spor fizyolojisi, spor psikolojisi, spor yönetimi ve işletmesi, spor pedagojisi gibi pek çok bilim dalı spor için eğitimde önemli yer tutar. Eğitim için sporda ise spor, eğitimin hedeflerine ulaşması için kullanılan araçlardan sadece bir tanesi ama belki de en eğlencelisi ve doğru kullanıldığında en etkilisidir (Öztürk, F. 1998).

Bir eğitim şekli olarak sporu fiziksel ve ruhsal bir eğitim olarak düşündüğümüzde spor ile eğitim özdeş olduğunu belirtebiliriz. Toplum hayatını bu derece kapsayan eğitimin, sistem içinde oynadığı rol büyüktür. Bu bakımdan, sporu ve sportif faaliyetleri eğitim kapsamı içinde düşünmeliyiz.

Sosyal statünün eğitim yolu ile elde edildiği dinamik yapıdaki modern toplumlarda, ferdin statüsünün doğuştan değil, sonradan kazandığı görülmektedir. Statünün eğitim yolu ile kazanılması, ferdi, topluma açık hale getirmekte ve daha farklı alanlara doğru itmektedir. Böylece fert sosyal hayatta gerçek yerini aldığı gibi, faaliyet şekli olarak spora da eğilimi artmaktadır (Erkal, M.1992).

Son yıllarda spor aktivitelerine olan ilgilerdeki değişmeler, spor kavramının boyutlarının genişlemesi, sosyal ve kültürel yapılar ile spor aktiviteleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyar (Karaküçük, 1999).

2.6.2.5. Gelir

Gelir seviyesinin yüksek bulunduğu toplumlarda, birçok boş zaman faaliyeti gibi, sporda daha hızlı bir gelişim içine girmektedir. Gelir seviyesi yüksek olan ülkeler uygun spor tesisleri, istenilen biçim ve miktarda araç gereçler ve sosyo-kültürel seviyenin yüksekliği nedeniyle ekonomik ve teknolojik alanda olduğu gibi sporda da daha ileri seviyelere ulaşmaktadırlar (Erkal, M. 1992).

2.6.2.6. Aile

Toplumun en temel kurumlarından olan aile toplumdaki değişikliklerden etkilenmekte ve toplum yapısını etkilemektedir. Bireylerin doğumdan itibaren Çocuk doğumdan itibaren okul dönemine kadar öncelikle aile fertleri ile ilişki içerisinde. Her şeyi onları taklit ederek öğrenir. Konuşma şekli, yemek yeme alışkanlığı, uyku düzeni, okuma isteğinden müzik, sinema ve spora ilgi duymaya kadar tüm ihtiyaç ve ilgileri aile içerisinde taklit yolu ile şekillenir. Bu nedenle anne ve babası kitap okurken gören çocuk kitap okumaya yatkın olacak yine anne babasının spor yaptığını gördüğünde de spora aktif olarak katılacaktır (Öztürk, 1998).

Ailenin çocuğun sosyal dünyayı ve spor dünyasını görmesini sağlayan ilk birim olması nedeniyle çocuğun spora katılımında çok güçlü bir etkendir. Aileler çocuklarının spora katılıp katılmayacağını, katılacaksa hangi sporu nasıl yapacağını belirlemektedir (Mamak, 2000).

Ailelerin sporla ilgili olması çocuğun spora katılımında, hatta sporun toplumun çoğunca yapılmasında olumlu bir etkendir. Ancak ailelerin bu ilgisi bilinçsiz ise çocuğun kapasitesinin üzerinde zorlanmaya yol açıyorsa ya da mutlaka başarıya koşullanmışsa yarar yerine zarar getirecektir. Ailelerin çocuklarından fiziksel ve sosyal gelişimlerine uygun olmayan performans beklentileri, çocuğun kendine olan güvenini sarsacaktır. Oysa spor sosyal ve fiziksel gelişime katkıda

bulunarak kendine güven kazanmasını sağlamak amacıyla önerilmektedir(Öztürk, 1998).

Günümüzde aileler eskiye göre daha olumlu yaklaşmakta ve çocuklarını spora yönlendirmektedir. Halen spor aktivitelerinin çocuğun derslerindeki başarısını engellediğini düşünen aileler bulunmakla birlikte çok sayıda aile de belli bir ücret ödemeyi göze alarak çocuklarını sporla ilgili kurslara göndermektedirler (Öztürk, 1998).

2.6.2.7. Akran-Arkadaş Grubu

Akran grupları özellikle çağdaş toplumlarda giyimleri, davranışları, saç biçimleri vb. ile bir alt kültür oluşturmaktadır. Her grubun kendine özgü norm ve değerleri vardır. Bu özellik çocuğun etkileşimde bulunduğu diğere kurum ve gruplardan ayırmaktadır. Akran grubu içinde çocuk ve gençler çok değişik yaşantılar geçirirler. Bu gruplar içinde çocuk ailesinden görmediği bazı davranışları da öğrenebilir. Örneğin anne babası otoriter olan bir çocuk akran grubunda demoktarik davranışları kazanma olanağı bulabilir. Akran grubu içinde çocuk ve genç model alabileceği kişilerle tanışıp grup normuna uymasını, gruptaki rolünün gerektirdiği davranışları yapmasını öğrenebilir(Fidan ve Erdem, 1998). Bunların yanında birey akran ve arkadaş grubunda olumsuz davranışlar da kazanabilir ve yanlış model alabilir. Örneğin bireyin içinde bulunduğu akran grubu toplumsal değerleri önemsemeyen ve yasalara karşı gelme eğilimi gösteren bir özellik taşıyorsa birey bu davranışları da model alabilir.

2.6.2.8. Kültür

Spor kültürün bir unsuru olarak, kişilerin ve toplumların düşünce ve davranışlarını şekillendirmekte ve diğer kültür unsurlarını etkileyerek milli özellikler kazandırmaktadır. Spor faaliyetleri içinde görülen beden hareketleri toplumsal hareketlere de yansıtılmaktadır. Değişik ülkelerin çeşitli sporlarına bakıldığında,

toplumsal özellikleri de yaşama bakış açıları ile ilgili bilgiler edinilebilmektedir (Güvenç, 1991). Spor kültürü biçimlendirirken kendisi de bu kültürden etkilenmektedir, yani sporla kültür karşılıklı etkileşimdedir.

“Kültür ve Spor’a” ilişkin yayınların açıkça önemi gösteriyor ki sporun 60’lı yılların sonundan itibaren toplumla olan bağlantısının artması yoğun bir değer tartışmasına yol açmaktadır (Voigt, 1998)

Farklı spor kültürlerinin olması, her ülkenin farklı genel kültürleri olmasındandır. Genel kültürdeki bu farklılık, spor kültürlerini de farklılaştırmaktadır (Kılıçgil, 2001).

Kültürel varlık alanında sporun vazgeçilmez bir yeri vardır. Sanat, bilim, felsefe ne kadar bir kültürün seçkinleşmesi için gerekli ise, sporda o kadar önemli bir yere sahiptir. Dünya tarihi dikkate alındığında görülmektedir ki kültür, felsefe, bilim ve sanatta söz sahibiler iseler sporlarda aynı derecede önemli bir birikime sahiptirler. Örneğin polonun yaygın olduğu Türk devletleri aynı zamanda tıp, felsefe ve sporda aynı derecede paralel bir üst düzey tutturmuşlardır. Günümüzdeki olimpiyat oyunlarındaki başarılı ülkeler de aynı zamanda teknolojik, ekonomik, bilim ve sanat alanında da başarılı devletlerdir. Spor bu anlamda diğer kültürler unsurları gibi kültürlerin propagandasında önemli işlev göstermektedir (Erkal, Güven, Ayan, 1998).

2.6.3. Sportif Etkinliklere Katılım

İnsanların yaşamında yakın veya uzak hedeflere bağlı olarak değişik oranlardaki fizyolojik ve sosyal güdüler yönelmektedir. Kelime anlamı olarak güdü bireyi belli yönlerde ve belli konular üzerinde faaliyette bulunmaya iten yöneltici, hareket ettirici kuvvetler veya bir hareketteki yönü belirleyen yöneltici nitelikteki kuvvet ve faktörlerdir (Karaküçük ve Yetim, 1997).

Günlük yaşamda güdülerin içeriklerine ve oranlarına bağlı olarak bireylerin davranışları oluşmaktadır. Örneğin bazen evinin içerisinde bir ihtiyacı karşılamak için diğer odaya gitmeye üşenen insan, her türlü olumsuz hava ve saha koşullarına rağmen spor alanlarında koşmayı, antrenman yapmayı, enerji harcamayı görev edinmektedir. İnsanın bu çelişkili durumu ancak güdülenme ile açıklanabilir (Kılıcıgil, 1998).

Çevre ile faal bir ilişki içerisinde bireyin hareket ihtiyacı bebeklikten ergenlik çağına kadar gelişir ve kuvvetlenir. Harekette bulunma ihtiyacı ve çevre ile ilişkili olarak hareketi, fonksiyonu açısından denemek ve onu iyileştirmek bireyin temel güdülerinden birini oluşturur ve uygulama alanı bulur (Sarı, 1998).

Bireyin sportif etkinliklere yönelmesinde neye karşı ne şekilde güdülendiği önemlidir. Enerjisini spor yoluyla harcamak isteyen kişiler farklı sportif etkinliklere yönelmelerinde rol oynayan güdülerin farklı oluşu bu kişilerin farklı alanlara yönelmesinde etkilidir. Sportif güdüler bireylerin kişiliği ve amaçlarına bağlı olarak belli bir durum ya da sürenin ötesinde sportif etkinliklerde yer alma isteğini gösterir. Bu durumda sporda güdüler, sportif etkinlikler öncesinde, devamında ve sonrasında oluşan bilimsel ve duygusal süreçlerdir (Karaküçük ve Yetim, 1997).

Bireyin sportif etkinliklere yönelmesinde etkili olan etkenleri genel olarak;

- Aile
- Akran-Arkadaş grupları
- Boş zaman
- Kitle iletişim araçları
- Spor tesisleri, malzeme, araç ve gereçler

- Okul
- Beden eğitimi öğretmeni
- Antrenör
- Maddi gelir elde etme şeklinde sıralayabiliriz. (Yetim ve Göktaş, 1996).

Bu etkenler içerisinde bireyin içinde bulunduğu sosyal çevresini oluşturan aile ve akran-arkadaş gruplarının rolü oldukça önemlidir.

2.7.KADIN VE SPOR

2.7.1. Tarihsel Süreçte Türk Kadını

Bütün eski uygarlıklarda olduğu gibi, eski Türk uygarlıkları da var oluşun gerçekleşmesini, bir takım mitolojik efsanelerle açıklamışlardır. Türk destanlarında, bunun ayrıntılı öyküsünü bulmak mümkündür. Bu süreçte, kadına diğer uygarlıklardan daha farklı bir yer verilmiş olduğu görülmektedir. Bu farklı kültür kalıpları, zaman zaman terkedilmiş yada unutulmuş gibi görülse de, kim değişikliklere uğrayarak, değişik sentezler yaratarak, kapalı biçimde de olsa çağdan çağa aktarılmış, değişik kimliklere ve içeriklere bürünmüştür. Dolayısıyla, bugünkü Türk kadının hakkında bir takım genellemeler yaparken, bu durumun oluşmasında eski kültürel değerlerin başrol oynadığı çok rahatlıkla görülmektedir. Bunu daha çok davranış kalıplarlarında ve geleneklerde görmek mümkündür. Teknolojinin çok az girebildiği coğrafyalarda, bu tür sentezlerin izlerine rastlamak mümkündür (Kırkpınar, 2001).

Türk toplumunun son bir yüzyıllık evrimi gözden geçirildiğinde, en anlamlı değişmelerin başında Türk kadının kısmen de olsa ulaştığı farklı toplumsal konumu olduğu görülür. Türk kadınlarının günümüze dek çözülmemiş sorunları elbette değişen ekonomik sistem ve onun oluşturduğu toplumsal yapıya sıkı sıkıya bağlıdır. Yapısal, kültürel ve siyasal faktörlerden oluşan renkli bir toplum mozaiki sürekli bir devingenlik süreci içinde Türk kadını için yeni durumlar yaratmaktadır (Erder; Kandiyoti;Kıray; 1981).

Türk kadınının önemi ve sosyal oluşumumuzda kadının elde ettiği başarılar kültürün bütün unsurlarında görülebilir. Sosyal bünyemizde kültürümüze dönük kadın modelleri görmek mümkündür. Eski zamanlarda kadının doğum fonksiyonu, analık görevleri ve aile içi ve çevresindeki ev kadını dünya görüşü geçerliydi. Aile dışı ilişkilerin hemen hepsini erkek yüklenmişti, bugünkü durum çok değişmiştir.

Türk kadını bugün sınırlı ve dar bir alanın içinde sıkışmış kalmış durumda değildir. Erkek ile birlikte o da gelişme olanaklarına sahiptir (Nirun, 1994).

2.7.2. Kadın ve Spor

Bir toplum içinde kadının spora katılımı, kadının o toplum içindeki genel statüsünün yansımasıdır. Dünya genelinde de kadının konumu ve kendisine biçilen roller düşünüldüğünde, spor içinde kadının sporcu özelliğinden önce cinsiyetiyle değerlendirildiği söylenebilir(Karacan, 2003). Kadınların ilk olarak uluslar arası spor karşılaşmalarına katılmaları 1908 yılında Londra’da yapılan artistik patinaj dalında gerçekleşmiştir. 1912 yılında ise Stockholm’de ilk kez olimpik oyunlar dolayısıyla bazı yüzme disiplinlerine katılmalarına izin verilmiştir (Öztürk, 1998).

Günümüzde kadınlara kapalı spor dalı yok gibidir. Bayan sporcuların sayısı yıldan yıla artmakta, yarışmalarda elde ettikleri sonuçları iyileşmekte hatta bazı spor dallarında erkeklerden daha iyi performans gösterebilmektedirler. Geçmişte bayan sporcularla ilgili bilimsel araştırmalar az olsa bile bugün özellikle gelişmiş ülkelerde kadının spordaki etkinlikleri üzerine sayısız araştırma yapılmakta, iki cinsiyet arasındaki sporsal verim koşulları tıbbi koşullar ile belirtilmekte ve kadın-erkek karşılaştırması yapılarak biyolojik verimlilik için sonuçlar çıkarılmaktadır. Kadınların eskiden yarışmalara katılmamalarının veya az katılmalarının daha çok geleneksel bir takım etkenlerden ve toplumsal baskılardan kaynaklandığı, fizyolojik hiçbir neden olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Bu nedenledir ki Amerika’da 1976’dan 1980’e kadar yarışmalara katılan bayan adedi %26.6 oranında artma göstermiş, Belçika’da 1980 yılı kadın sporu yılı olarak seçilmiştir. Avrupa konseyi konuyu ele almış ve bütün üye ülkelerde kadınların daha spor yapmaları için gerekli bütün önlemlerin alınması konusunda önerilerde bulunmuştur (Akgün, 1994).

Türkiye sosyolojik açıdan heterojen bir ülkedir. Modernleşme sürecinde kat edilen mesafe sosyal ve coğrafi olarak değişmekte; doğudan batıya, kırsal kesimlerden kentlere, büyük kentlerde gecekondü semtlerinden merkezi muhitlere

gidildikçe azalan geleneksel ve artan modern öğelerle karşılaşmaktadır. Genel olarak genç kuşaklara oranlara modern değerleri daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Eğitim ve gelir düzeyinin yüksekliği de moderniteye yönelimi arttırmaktadır. Kadınlar yaşadıkları yerleşim merkezine, toplumsal statülerine, politik yönelimlerine göre kişisel ya da ailevi, dini inançlarına göre farklılaşmaktadır. Anayasal düzenin kadınlara sağladığı eşit hakların eğitim düşük ve geleneksel dinin etkisi altındaki kırsal kesim kadınlarına yeterince yansıdığı söylemek zordur. Ekonomik gelişmeye bağlı olarak, kırsal kesimin gelenekler tarafından yönlendirilen kadını, küçük kentlerin kadını, gece kondu kadını ve orta ve üst sınıf kentli kadınlar arasında çarpıcı farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar doğal olarak spora da yansımaktadır (Amman, 2005).

Güçlü'nün "Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgilerine Etki eden Ailevi Faktörler" adlı çalışmasında kızların genel anlamda kadınların aile içindeki görev ve toplum içindeki sorumluluklarının aynı olması sebebiyle sporda yer almasını etkileyen sebeplerle paralellik göstermektedir (Güçlü, 2001).

Sporun cinsiyetsizleşmesi de günümüz toplumuna özgü bir olgudur. Bu kavramla, kadınlarında neredeyse erkeklere yakın bir oranda spora yönelmelerini ayrıca bazı sportif faaliyetlerin cinsiyet farkı gözetilmeksizin kadın-erkek birlikte yapılır hale gelmesinin kastedilmektedir. Bu durum serbest zaman sporunda ve üst sınıflara doğru çıkıldıkça yaygınlık kazanmaktadır. Üst tabakanın eğiliminin bu yönde olması, sporun cinsiyetsizleşmesi sürecinin orta ve alt tabakalara yayılarak kitleleşmesinin habercisidir. Nitekim günümüzde sadece kitle sporlarında değil, boks gibi yoğun şiddet içeren sporlarda bile henüz özel karşılaşmalarla sınırlı olsa bile elit spor düzeyinde karşılaşmalar başlamıştır (Amman, 2005).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini, ulusal düzeyde müsabakalara katılmış veya katılmakta olan bayan sporcular, örneklem grubunu ise, ulusal düzeyde müsabakalara katılmış veya katılmakta olan Ankara bölgesindeki 99 bayan sporcu oluşturmaktadır.

Verilerin toplanması aşamasında, Hacettepe, Gazi ve Orta Doğu Teknik Üniversitelerinde öğrenim gören ulusal düzeyde müsabakaya katılmış ya da katılmakta olan bayan sporculara ayrıca, Ankara ve çevresindeki milli takım kamplarında bulunan ulusal düzeyde müsabakaya katılmış ya da katılmakta olan bayan sporcular ve antrenörlerden oluşan 104 kişilik bir gruba yaklaşık bir yıl sürede ulaşılmıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde, Likert tipi ölçek geliştirme yaklaşımında izlenmesi önerilen aşamalar gerçekleştirilmiştir (Karasar, 1999, Tezbaşaran, 1997).

İlk olarak, araştırmanın amacı belirlenmiş ve bu amaçlarla ilgili alan taraması yapılmıştır. Alan taraması sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda veri toplama aracında yer alabileceği düşünülen denemelik maddeler oluşturulmuştur. Maddelerin

hazırlanması aşamasında ise ölçekte kullanılması planlanan toplam madde sayısından daha fazla madde hazırlanması hedeflenmiştir. Buradaki amaç, deneme aşamasından sonra uygun olmayan yada başka bir ifade ile geçerli ve güvenilir olmayan maddelerin oluşması durumuna göre tedbir almaktır.

Daha sonra, hazırlanan denemelik maddeler alanda çalışan uzmanlara sunulmuş ve ölçeğin geçerliliğine ilişkin uzman görüşü alınmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliliğini test etmede uzman görüşünün alınması sıkça kullanılan yollardan birisidir. Bu aşamada uzmanlardan beklenen taslak, formada yer alan maddelerin kapsam geçerliliğini değerlendirmesidir (Büyüköztürk, 2003).

Sorular hazırlandıktan sonra, anket ön çalışması yine bayan sporculardan oluşan 10 kişilik bir gruba uygulanarak sorular üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Deneme çalışması sonucunda elde edilen veriler ölçeğin güvenilir olduğunu test etmek amacıyla incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracında 38 soru bulunmaktadır. İlk sorularda bayan sporcuların demografik bilgilerini tanımlamaya yönelik bazı sorulara yer verilmiştir. Ardından bayan sporcuların, ailelerinin ve çevrelerinin spor yapmalarına karşı tutumlarının zaman içinde değişip değişmediği ile ilgili görüşleri ve değişim yaşanmışsa bunun nedenleri ve spor yaşamlarını nasıl etkilediği üzerine görüşlerinin belirlenmesine yönelik sorular yer almıştır. Aynı şekilde çevresel koşulların spor yaşamları üzerine etkisi, spor yapma nedenlerinin zaman içinde değişip değişmediği, spora başlamalarında en önemli etmenlerle ilgili görüşlerinin belirlenmesine yönelik sorular bulunmaktadır.

Araştırmacı tarafından araştırmanın amacı ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmış, anket formu ile ilgili bilgi verilerek ve kendilerinin anketleri doldurmaları esnasında yanlarında bulunularak gönüllülük esaslarına göre uygulanmıştır. Anketlerin uygulanması ve toplanması aşamasında gizlilik ilkesine titizlikle uyulmuştur. Anketlerin uygulanması her sporcu için ortalama 8-10 dakika sürmüştür.

3.3. Veri Değerlendirme Yöntemi

Araştırmanın amacında yer alan alt problemlere uygun olarak toplanan veriler kontrol edilmiş ve elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır. Katılımcılarından geri dönen anketlerden 5 tanesi eksik ve yanlış doldurulduğu için işleme alınmamış ve değerlendirilen geçerli anket sayısı 99 olarak belirlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde ise SPSS (Statistical Package for Social Sciences 15.0) programından faydalanılmıştır.

Bayan sporcularla ilgili demografik bilgilerin, anne-babalarının eğitim durumlarının ve mesleklerinin, gelir düzeylerini algılama durumlarının ve yaşadıkları ekonomik çevresel, sosyal, ailevi ve kişisel değişimlerin nedenleri ve bu değişimlerin spor yaşamları üzerindeki etkisi frekans (f) ve yüzde (%) olarak hesaplanmıştır. Bayan sporcuların ekonomik çevresel, sosyal, ailevi ve kişisel değişmelerini istatistiksel olarak fark olup olmadığını test etmek için Ki-Kare analizi yapılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ve yorumlarda, $\alpha = .05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Ölçme aracının güvenilirlik düzeyini test etmek için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

Güvenirlik, bireylerin geliştirilen ölçekte yer alan maddelere verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2003). Çalışmada, güvenilirlik düzeylerini test etmek için içsel tutarlılığı sınamada kullanılan Cronbach Alpha katsayısına bakılmış ve toplam iç tutarlılık katsayısı .55 olarak hesaplanmıştır.

4.BULGULAR

Bu bölümde katılımcılara uygulanan anketler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuş tablolar ve açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Sporcuların Demografik Özellikleri

DEĞİŞKENLER		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş	16-19	37	37.4
	20-23	49	49.5
	24-29	13	13.1
Medeni Durum	Bekar	92	92.9
	Evli	7	7.1
Eğitim Durumu	Üniversite öğrencisi	89	89.9
	Üniversite mezunu	6	6.1
	Yüksek lisans öğrencisi	4	4.0
Spor Yapma Süresi	1-5 yıl	14	14.2
	6-9 yıl	43	43.4
	10 yıl ve üzeri	42	42.4
Kardeş sayısı	1	5	5.1
	2	33	33.3
	3	34	34.3
	4	15	15.2
	5 ve üstü	12	12.1

Tablo 1'e bakıldığında, araştırmaya katılan bayan sporcuların %49.5'inin "20-23 yaş" arasında, %92.9'unun "bekar", %89.9'unun "üniversite öğrencisi" olduğu; %43.4'ünün "6-9 yıldır", %42.4'ünün "10 yıl ve daha fazla" süredir spor yaptığı; sporcuların %34'ünün "3 kardeş", %33.3'ünün "2 kardeş" olduğu görülmektedir. Sporcuların demografik özellikleri ile ilgili ayrıntılı bilgi Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Sporcuların Doğdukları ve Yaşamlarının Çoğunluğunu Geçirdikleri Yerleşim Yerleri

Doğduğu yer	Frekans (f)	Yüzde (%)	En çok Yaşadığı yer	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kırsal	10	10.1	Kırsal	3	3.0
Kent	50	50.5	Kent	46	46.5
Metropol	39	39.4	Metropol	50	50.5
Toplam	99	100	Toplam	99	100

Tablo 2’deki verilere göre, sporcuların % 10.1’inin “kırsalda” doğduğu, %3’ünün yaşamının çoğunluğunu “kırsalda” geçirdiği, %50.5’inin “kentte” doğduğu, %46.5’inin yaşamının çoğunluğunu “kentte” geçirdiği, %39.4’ünün “metropolde” doğduğu ve %50.5’inin yaşamının çoğunluğunu “metropolde” geçirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 3. Anne ve Babaların Öğrenim Durumu

DEĞİŞKENLER		İlköğretim	Lise ve Dengi	Üniversite	Toplam
Anne	f	49	34	16	99
	%	49.5	34.3	16.2	100
Baba	f	32	38	29	99
	%	32.3	38.4	29.3	100

Tablo 3’deki veriler incelendiğinde, ankete katılan sporcuların annelerinin %49.50’sinin “ilköğretim”, %34.3’ünün “lise ve dengi”, %16.2’sinin “üniversite mezunu” olduğu; babalarının %32.3’ünün “ilköğretim”, %38.4’ünün “lise ve dengi” ve %29.30’unun “üniversite mezun” olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Anne ve Babaların Meslek Durumları

Anne	Frekans (f)	Yüzde (%)	Baba	Frekans (f)	Yüzde (%)
Memur	7	7.1	Memur	26	26.3
Serbest Meslek	2	2	Serbest Meslek	36	36.4
Emekli	14	14.1	Emekli	27	27.3
İşçi	5	5.1	İşçi	10	10.0
Ev Hanımı	71	71.7	İşsiz	-	-
Toplam	99	100	Toplam	99	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, sporcularının annelerinin %7.1’inin “memur”, %2’sinin “serbest meslek”, %14.1’inin “emekli”, %5.1’inin “işçi”, %71,7’sinin “ev hanımı” olduğu; babalarının ise %26.3’ünün “memur”, %36.4’ünün “serbest meslek”, %27.3’ünün “emekli” ve %10’unun “işçi” olduğu görülmektedir

Tablo 5. Sporcuların Birlikte Yaşadıkları Kişiler

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yalnız	3	3.0
Arkadaş(lar)	10	10.1
Aile	85	85.9
Akraba(lar)	1	1.0
Toplam	99	100

Bayan sporcuların birlikte yaşadıkları kişiler ile ilgili veriler incelendiğinde, %85.9’unun “aileleri”, %10.1’inin “arkadaşları”, %3’ünün “yalnız” ve %1.0’unun “akrabaları” ile yaşadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 6. Sporcuların Yaşadıkları Yerin Spor Yaşamları Üzerine Etkisine İlişkin Görüşleri

DEĞİŞKENLER		f	%
Yaşadığınız yerin spor yaşamınız üzerindeki etkisi nasıldır?	Yaşadığım yerdeki olanaklar sayesinde spora başladım	30	30.3
	Yaşadığım yerdeki insanların teşvikiyle spora başladım	21	21.2
	Yaşadığım yerdeki olanakların yetersizliği spor yaşamımı olumsuz etkiledi	9	9.1
	Yaşadığım yerdeki olanakların yetersizliği spor yaşamımı etkilemedi	7	7.1
	Yaşadığım yerdeki insanların spora karşı olumsuz tutumu spor yaşamımı etkilemedi	1	1.0
	Yaşadığım yerin spor yaşamım üzerinde etkisi olmadı	31	31.3
Toplam		99	100

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, bayan sporcuların %30.3'ünün "yaşadığı yerdeki olanaklar sayesinde", %21.2'sinin "yaşadığı yerdeki insanların teşviki ile" spora başladığı, %31.3'ünün "yaşadıkları yerin spor yaşamı üzerinde etkisi olmadığı" görülmektedir.

Tablo 7. Sporcuların Gelir Düzeylerini Algılama Durumları

Önceki Gelir	Frekans (f)	Yüzde (%)	Şimdiki Gelir	Frekans (f)	Yüzde (%)
Çok İyi	60	60.6	Çok İyi	9	9.1
İyi	7	7.1	İyi	30	30.3
Orta	3	3.0	Orta	57	57.6
Kötü	28	28.3	Kötü	2	2.0
Çok Kötü	1	1	Çok Kötü	1	1.0
Toplam	99	100	Toplam	99	100

Tablo 7'ye bakıldığında, sporcuların önceden %60.6'sının şimdi ise %9.1'inin gelir durumlarının "çok iyi" ve önceden %7.1'inin şimdi ise %30.3'unun gelir durumlarının "iyi" olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcılara Göre Ailelerinin Spor Yapmalarıyla İlgili Tutumları

DEĞİŞKENLER	Önceden		Şimdi	
	Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tam olarak destek verenler	58	58.6	72	72.7
Kendi fikrine bırakanlar	33	33.3	20	20.2
Spor yapmasını istemeyenler	3	3.0	2	2.0
Umursamayıp, karışmayanlar	5	5.1	5	5.1
Toplam	99	100	99	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Ailenin Tutumu	85,326	9	.000

Tablo 8'e bakıldığında, katılımcıların ailelerinin spor yapmaları ile ilgili tutumlarında zaman içerisinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir [$\chi^2 = 85,326$; $p < .05$]. Önceden “tam olarak destek gören” sporcuların oranı %58,6 iken, şimdi %72,7 olduğu, “önceden kendi fikrine bırakılanlar” %33.3 iken şimdi %20 olduğu, önceden “spor yapması istenmeyeler” %3 iken şimdi %2 olduğu, görülmektedir.

Tablo 9. Katılımcılara Göre Ailelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişmenin Nedenleri

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde* (%)
Ailemin ekonomik düzeyindeki değişiklikten kaynaklanmaktadır	3	16.7
Ailemin spora bakış açısının değişmesinden kaynaklanmaktadır	4	22.1
Kazanmış olduğum başarılarından kaynaklanmaktadır	9	50.0
Spor sayesinde kendi ekonomik özgürlüğümü kazanmamdan kaynaklanmaktadır	1	5.6
Ailemin daha muhafazakârlaşmasından kaynaklanmaktadır	1	5.6
Toplam	18	100

*Cevap verenler katılımcılar(n=18) içindeki yüzdelik dağılım.

Tablo 9'daki veriler incelendiğinde, ailelerinin spor yapmaları ile ilgili tutumlarındaki değişimin sırasıyla (% 50) “kazanmış oldukları başarılarından”, (%22.1) “ailelerinin spora bakış açısının değişmesinden” ve (%16.7) ailelerinin ekonomik düzeyindeki değişiklikten” kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Katılımcılara Göre Ailelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişmenin Spor Yaşamları Üzerindeki Etkileri

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde* (%)
Ailemin spor yapmama destek vermesi spor yaşamımı olumlu etkiledi	17	77.4
Ailemin spor yapmama destek vermesi spor yaşamımı etkilemedi	3	13.6
Ailemin spor yapmamı umursamaması spor yaşamımı olumsuz etkiledi	1	4.5
Ailemin spor yapmamı umursamaması spor yaşamımı etkilemedi	1	4.5
Toplam	22	100

*Cevap veren katılımcılar (n=22) içindeki yüzdelik dağılım.

Tablo 10'deki verilere göre, "ailesi tarafından destek gören katılımcıların spor yaşamlarının" %77.4'ünün "olumlu" etkilendiği, %13.6'sının spor yaşamlarını "etkilemediği" anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Katılımcılara Göre Çevrelerinin Spor Yapmalarıyla İlgili Tutumları

DEĞİŞKENLER	Önceden		Şimdi	
	f	%	f	%
Ayıplar gözle bakıyorlar	4	4.0	1	1.0
Umursamıyorlar	14	14.1	3	3.0
Yakıştıramıyorlar	7	7.1	2	2.0
Günahkâr gibi bakıyorlar	-	-	1	1.0
Kıskanıyorlar	5	5.1	4	4.0
Takdir ediyorlar	69	69.7	88	88.9
Toplam	99	100	99	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Çevrenin Tutumu	103.401	20	.000

Tablo 11'deki verilere göre, katılımcıların çevrelerindeki insanların spor yapmaları ile ilgili tutumlarında zaman içerisinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir [$\chi^2 = 103,401$; $p < .05$]. Önceden çevrelerince "ayıplanan" bayan sporcular %4 iken, şimdi %1, önceden "çevreleri tarafından takdir edilenler" %69.7 iken, şimdi %88.9 olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, çevrenin spor yapan bayanlara karşı tutumları zaman içinde değiştiği ve spor yapan bayanların geçmişe oranla daha çok takdir edildikleri söylenebilir.

Tablo 12. Katılımcılara Göre Çevrelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişmenin Nedenleri

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde* (%)
Çevremdeki insanların spora bakış açısının değişmesinden kaynaklanmaktadır	12	48
Kazanmış olduğum başarılarından kaynaklanmaktadır	13	52
Toplam	25	100

*Cevap veren katılımcılar (n=25) içindeki yüzdeler dağılımı.

Tablo 12 incelendiğinde, çevrelerindeki insanların spor yapan kadınlarla ilgili tutumlarındaki değişimin nedenleri sırasıyla, (%52) “kazanmış oldukları başarılarından”, ardından (%48) “spora bakış açılarının değişmesinden”, kaynaklandığı tespit edilmiştir

Tablo 13. Katılımcılara Göre Çevrelerinin Sporla İlgili Tutumlarındaki Değişimin Spor Yaşamları Üzerindeki Etkileri

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde* (%)
Çevremdeki insanların olumlu tepkileri spor yaşamımı olumlu etkiledi	16	69.7
Çevremdeki insanların olumlu tepkileri spor yaşamımı etkilemedi	1	4.3
Çevremdeki insanların olumsuz tepkileri spor yaşamımı olumsuz etkiledi	5	21.7
Çevremdeki insanların olumsuz tepkileri spor yaşamımı etkilemedi	1	4.3
Toplam	23	100

*Cevap veren katılımcılar(n=23) içindeki yüzdeler dağılımı.

Tablo13'deki veriler incelendiğinde, “çevresi tarafından olumlu tepkiler” alan katılımcıların %69.7'sinin “spor yaşamlarının olumlu etkilendiği”, “çevresi tarafından olumsuz tepkiler alan” katılımcıları %21.7'sinin “spor yaşamlarını olumlu” etkilendiği saptanmıştır.

Tablo 14. Sporcuların Mayo, Tayt ve Şort vb. Kıyafetleri Giyebilme Durumları

DEĞİŞKENLER	Önceden		Şimdi	
	f	%	f	%
Evet	76	76.8	73	73.7
Hayır	13	13.1	11	11.1
Bazen	10	10.1	15	15.2
Toplam	99	100	99	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Mayo, Tayt ve Şort vb. Kıyafetleri Giyebilme Durumları	45.034	4	.000

Tablo 14'e bakıldığında, bayan sporcuların istedikleri kıyafetleri giyebilme durumlarında zaman içinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir[$\chi^2 = 45,034$; $p < .05$]. Önceden istedikleri mayo, tayt ve şort gibi kıyafetleri giyebilenlerin oranı %76.8 iken, şimdi %73.7, giyemeyenlerin oranı önceden %13.1 iken, şimdi %11.1 ve bazen giyebilenlerin oranı önceden, %10.1 iken, şimdi %15.2 olduğu saptanmıştır.

Tablo 15. Sporcuların Mayo, Tayt ve Şort vb. Kıyafetleri Giyebilme Durumlarındaki Değişmenin Spor Yaşamları Üzerine Etkisi

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde* (%)
İstediğim kıyafetlerle spor yapabilmek spor yaşamımı olumlu etkiledi	8	40
İstediğim kıyafetlerle spor yapabilmek spor yaşamımı etkilemedi	2	10
İstediğim kıyafetlerle spor yapamamak spor yaşamımı etkilemedi	3	15
İstediğim kıyafetlerle bazen spor yapabilmek spor yaşamımı olumlu etkiledi	2	10
İstediğim kıyafetlerle bazen spor yapabilmek spor yaşamımı olumsuz etkiledi	1	5
İstediğim kıyafetlerle bazen spor yapabilmek spor yaşamımı etkilemedi	4	20
Toplam	20	100

*Cevap veren katılımcılar(n=20) içindeki yüzdeler dağılım

Tablo 15'deki verilere göre, istediği kıyafetlerle spor yapabilenlerin %40'ının spor yaşamlarının olumlu etkilendiği, istediği kıyafetlerle bazen spor yapabilenlerin %20'sinin spor yaşamlarının etkilenmediği, %5'inin ise spor yaşamlarının olumsuz etkilendiği görülmektedir.

Tablo 16. Sporcuların Mayo, Tayt ve Şort vb. Kıyafetleri Giyebilme Durumlarındaki Değişimin Nedenleri

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde* (%)
Yaşadığım çevreyi değiştirmemden kaynaklanmaktadır	2	10.5
Çevremdeki insanların spora bakış açısının değişmesinden kaynaklanmaktadır	8	42.1
Kendimi bu tarz kıyafetlerle rahat hissetmemden kaynaklanmaktadır	3	15.8
Kendimi bu tarz kıyafetlerle rahat hissetmememden kaynaklanmaktadır	3	15.8
Çevremdeki sporcuların bu tarz kıyafetler giyiyor olmasından kaynaklanmaktadır	2	10.5
Çevremdeki sporcuların bu tarz kıyafetler giymiyor olmasından kaynaklanmaktadır	1	5.3
Toplam	19	100

*Cevap veren katılımcılar(n=19) içindeki yüzelik dağılım.

Tablo 16'ya bakıldığında bayan sporcuların istedikleri spor kıyafetleri (mayo, tayt, şort) giyebilme durumlarındaki değişimin nedenleri gösterilmektedir. Sırasıyla “çevrelerinin spora bakış açısının değişmesinden” (%42.1), “yaşadıkları çevreyi değiştirmelerinden” (%10.5) ve “çevrelerindeki sporcuların bu tarz kıyafetler giymiyor olmasından”(%5.3) kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 17. Sporcuların Yaptıkları Branşla İlgili Salon vb. Alanlarda Antrenman Yapabilme Durumları

DEĞİŞKENLER	Önceden		Şimdi	
	f	%	f	%
Evet	73	73.7	88	88.9
Hayır	13	13.1	2	2.0
Zaman zaman	13	13.1	9	9.1
Toplam	99	100	99	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Branşlarına Uygun Alanlarda Antrenman Yapabilme Durumları	63.060	4	.000

Bayan sporcuların yaptıkları spor dalına uygun saha ve alanlarda antrenman yapabilme durumlarında zaman içinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir [$\chi^2_4 = 63,060$; $p < .05$]. Tablo 17'ye bakıldığında, bayan sporcuların yaptıkları spor dalına uygun saha ve alanlarda antrenman yapabilenlerin oranının önceden %73.7'den, %88.9'e yükseldiği görülmektedir.

Tablo 18. Sporcuların Yaptıkları Branşla İlgili Salon vb. Alanlarda Antrenman Yapabilme Durumlarının Spor Yaşamları Üzerine Etkisi

Değişkenler	Herhangi bir değişikliğe neden olmadı	Branş değiştirmeme neden oldu	Spor yaşamımı olumlu etkiledi	Toplam
Frekans (f)	1	3	11	15
Yüzde* (%)	6.7	20	73.3	100

*Cevap veren katılımcılar(n=15) içindeki yüzdeler dağılımı.

Tablo 18'deki verilere bakıldığında, sporcuların yaptıkları branşlara uygun alanlarda antrenman yapabilme durumunda değişimler yaşanması katılımcıların %73.3'ünün spor yaşamının olumlu etkilendiği, %20'sinin branş değiştirmesine neden olduğu, %6.7'sinin spor yaşamlarında hiçbir değişikliğe neden olmadığı görülmektedir.

Tablo 19. Sporcuların Yaptıkları Branşla İlgili Salon vb. Alanlarda Antrenman Yapabilme Durumlarındaki Değişmenin Nedenleri

Değişkenler	Frekans (f)	Yüzde* (%)
Yaptığım spor dalına uygun salon veya alanın olmayışı	1	7.2
Yaptığım spor dalına uygun salon vb. yapılmış olması	3	21.4
Mevcut spor salonu vb. alanlarının yaptığım spor dalına uygun hale getirilmiş olması	3	21.4
Önceden yaşadığım çevrede uygun alanların olmayışı	2	14.3
Şuanda yaşadığım çevrede uygun alanların oluşu	5	35.7
Toplam	14	100

*Cevap veren katılımcılar(n=14) içindeki yüzdeler dağılımı.

Tabloya 19'a göre, yaptıkları spor dalına uygun salon, vb. alanlarda antrenman yapabilme durumlarının değiştiğini belirten katılımcıların % 35.7'sinin şuanda yaşadıkları çevrede uygun alanların oluşunun, %7.2'sinin yaptıkları spor dalına uygun salon vb. alanların olmayışından kaynaklandığı görülmektedir. Buna göre, sporcuların yaşadıkları yerlerdeki koşulların spor yaşamlarını etkilediği söylenebilir.

Tablo 20. Bayan Sporcuları Spor Yapmaya Yönelten En Önemli Etkenler

DEĞİŞKENLER	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ailem	41	41.4
Okul ortamın	9	9.1
Arkadaş grubu	23	23.2
Medya	1	1.0
Yerleşim yeri	5	5.1
Beden eğitimi öğretmenim	20	20.2
Toplam	99	100

Tablo 20'deki veriler incelendiğinde, bayan sporcuların spora yönelmelerinde sırayla, (%41.4) ailelerin, ardından (%23.2) arkadaş grubunun ve (%20.2) beden eğitimi öğretmenlerinin eltili olduğu anlaşılmaktadır

Tablo 21. Bayan Sporcuların Spor Yapma Amaçları

DEĞİŞKENLER	Önceden		Şimdi	
	f	%	f	%
Hareket etmiş olmak, formumu korumak	21	21.2	8	8.1
Boş zamanlarımı değerlendirmek	30	30.3	2	2.0
Antrenör olmak	3	3.0	18	18.2
Maddi gelir sağlamak	1	1.0	21	21.2
Toplumsal statü kazanmak	8	8.1	3	3.0
Milli takıma seçilmek	32	32.3	7	7.1
Milli takımdaki görevime devam etmek	4	4.0	40	40.4
Toplam	99	100	99	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Spor Yapma Nedenleri	60.401	36	.007

Bayan sporcuların önceden ve şimdi spor yapma amaçlarında zaman içerisinde anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir[$\chi^2_{36} = 60,401$; $p < .05$]. Spor yapma amaçlarındaki değişmeyi gösteren veriler incelendiğinde, hareket etmek ve formunu korumak için spor yapanların oranının %21.2'den %8.1'e düştüğü, boş zamanlarını değerlendirmek için spor yapanların oranını %30.3'den %2.0'e düştüğü, milli takıma seçilmek için spor yapanların oranının ise %32.3'den %7.1'e düştüğü görülmektedir.

Tablo 22.Sporculuk Yılları İle Spor Yapma Amaçları Arasındaki İlişkiler

DEĞİŞKENLER		Spor yılı			Toplam	
		1-5	6-9	10 ≥		
Spor yapma amaçları	Hareket etmek, formumu korumak	f	6	2	-	8
		%	42.9	4.7	-	8.1
	Boş zamanlarımı değerlendirmek	f	-	2	-	2
		%	-	4.7	-	2
	Antrenör olmak	f	2	8	8	18
		%	14.3	18.5	19	18.2
	Maddi gelir sağlamak	f	1	11	9	21
		%	7.1	25.6	21.4	21.2
	Toplumsal statü kazanmak	f	2	-	1	3
		%	14.3	-	2.4	3
	Milli takıma seçilmek	f	-	3	4	7
		%	-	7	9.5	7.1
Milli takımdaki görevime devam etmek	f	3	17	20	40	
	%	21.4	39.5	47.6	40.4	
Toplam		f	14	43	42	99
		%	100	100	100	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Spor Yapma Yılları	39.769	12	.000

Sporcuların spor yapma yılları ile spor yapma amaçları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$\chi^2_{12} = 39,769$; $p < .05$]. Tablo 22'ye bakıldığında, 1-5 yıl arası spor yapanların %42.9'unun hareket etmek ve formunu korumak, 6-9 yıl arası spor yapanların %39.5'i ile 10 yıl ve daha fazla süredir spor yapanların %47.6'sının milli takımdaki görevlerine devam etmek için spor yaptıkları belirlenmiştir.

Tablo 23. Gelir Düzeyleri ve Sporla İlgili Tutumlar Arasındaki İlişki Durumu

DEĞİŞKENLER		Destek veren	Fikrine Bırakan	İstemeyen	Umursamayıp Karışmayan	Toplam		
Gelir durumu	Çok iyi	f	7	2	-	-	9	
		%	77.8	22.2	-	-	100	
	İyi	f	25	4	1	-	30	
		%	83.3	13.3	3.3	-	100	
	Orta	f	39	13	1	4	57	
		%	68.4	22.8	1.8	7	100	
	Kötü	f	1	1.0	-	-	2	
		%	50.0	50.0	-	-	100	
	Çok kötü	f	-	-	-	1	1	
		%	-	-	-	100	100	
	Toplam		f	72	20	2	5	99
			%	72.7	20.2	2	5.1	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değer	sd	P
Gelir Düzeyi	24.378	12	.018

Gelir durumu ile ailelerin kızlarının spor yapmaları ile ilgili tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur [$\chi^2_{12} = 24,378$; $p < .05$]. Tablo 23'deki veriler incelendiğinde, şunda gelir durumu çok iyi olanların %77.8'inin, iyi olanların %83.3'ünün tam olarak destek verdikleri gelir durumu çok kötü ailelerin ise, %100'unun umursamayıp karışmadıkları görülmektedir

Tablo 24. Ailelerin Spor Yapmaya Karşı Çıkma Nedenleri ve Babaların Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu

DEĞİŞKENLER			Babanın Öğrenim Düzeyleri			Toplam
			İlköğretim	Lise ve dengi	Üniversite	
Aileniz spor yapmanıza hangi nedenle karşı çıktı?	Cevapsızlar	f	20	26	17	63
		%	62.5	68.4	58.6	63.6
	Fazla masraflı olur gerekçesiyle	f	1	1	2	4
		%	3.1	2.6	6.9	4
	Derslerini ihmal eder gerekçesiyle	f	8	10	9	27
		%	25.0	26.3	31	27.3
	Başkalarına güvenmedikleri için	f	1	1	-	2
		%	3.1	2.6	-	2
	Sporun gereğine inanmadıkları için	f	2	-	1	3
		%	6.3	-	3.4	3
Toplam		f	32	38	29	99
		%	100	100	100	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Babaların Öğrenim Durumları	4.433	8	.816

Ailelerin çocuklarının spor yapmasını istememe nedenleri ve babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır [$\chi^2_8 = 4,433$; $p > .05$]. Tablo 24'e bakıldığında, İlköğretim mezunu babaların %3.1'inin lise ve dengi mezunu babaların %2.6'sının ve üniversite mezunu babaların %6.9'unun kötü alışkanlıklardan korunur gerekçesiyle destek verdikleri söylenebilir.

Tablo 25. Ailelerin Spor Yapmaya Karşı Çıkma Nedenleri ve Annelerin Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu

DEĞİŞKENLER			Annelerin Öğrenim Düzeyleri			Toplam
			İlköğretim	Lise ve dengi	Üniversite	
Aileniz spor yapmanız hangi nedenle karşı çıktı?	Cevapsızlar	f	33	22	8	63
		%	67.3	64.7	50.0	63.6
	Fazla masraflı olur gerekçesiyle	f	1	1	2	4
		%	2.0	2.9	12.5	4.0
	Derslerini ihmal eder gerekçesiyle	f	12	10	5	27
		%	24.5	29.4	31.3	27.3
	Başkalarına güvenmedikleri için	f	1	1	-	2
		%	2.0	2.9	-	2.0
	Sporun gereğine inanmadıkları için	f	2	-	1	3
		%	4.1	-	6.3	3
Toplam		f	49	34	16	99
		%	100	100	100	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Annelerin Öğrenim Durumları	6.512	8	.590

Tablo 25'deki veriler incelendiğinde, ailelerin çocuklarının spor yapmasını istememe nedenleri ve annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır [$\chi^2_8 = 6,512$; $p > .05$]. İlköğretim mezunu annelerin %4.1'inin ve üniversite mezunu annelerin %6.3'ünün sporun gereğine inanmadıkları için gerekçesiyle kızlarının spor yapmalarını istemedikleri görülmektedir.

Tablo 26. Ailelerin Spor Yapmaya Destek Verme Nedenleri ve Annelerin Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu

DEĞİŞKENLER		Annenin Öğrenim Düzeyleri			Toplam		
		İlköğretim	Lise ve dengi	Üniversite			
Ailenizin spor yapmanızı hangi amaçla destekledi?	Kötü alışkanlıklardan korunabilir	f	3	4	1	8	
		%	37.5	50.0	12.5	100	
	Para kazanabilir meslek edinebilir	f	14	8	2	24	
		%	58.3	33.3	8.3	100	
	Ünlü olabilir	f	1	1	-	2	
		%	50.0	50.0	-	100	
	Toplumsal statü kazanabilir	f	9	8	1	18	
		%	50.0	44.4	5.6	100	
	Arkadaş ve çevre edinebilir	f	2	2	1	5	
		%	40.0	40.0	20.0	100	
	Sağlıklı ve zinde olur	f	20	11	11	42	
		%	47.6	26.2	26.2	100	
	Toplam		f	49	34	16	99
			%	49.5	34.3	16.2	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Annelerin Öğrenim Durumları	8.060	10	.623

Aileleri tarafında spor yapmalarına destek verilen katılımcıların destek verme nedenleri ve annelerinin eğitim durumlarına arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır [$\chi^2_0 = 8,060$; $p > .05$]. Tablo 26'ya bakıldığında ilköğretim mezunu annelerin %37.5'inin, lise ve dengi mezunu annelerin %50'sinin ve üniversite mezunu babaların %12.5'inin kötü alışkanlıklardan korunur gerekçesiyle destek verdikleri söylenebilir.

Tablo 27. Ailelerin Spor Yapmaya Destek Verme Nedenleri ve Babaların Öğrenim Düzeyleri Arasındaki İlişki Durumu

DEĞİŞKENLER		Babanın Öğrenim Düzeyleri			Toplam	
		İlköğretim	Lise ve dengi	Üniversite		
Ailenizin spor yapmanızı hangi amaçla destekledi?	Kötü alışkanlıklardan korunabilir	f	3	1	4	8
		%	37.5	12.5	50.0	100
	Para kazanabilir, meslek edinebilir	f	12	9	3	24
		%	50.0	37.5	12.5	100
	Ünlü olabilir	f	1	-	1	2
		%	50.0	-	50.0	100
	Toplumsal statü kazanabilir	f	4	10	4	18
		%	22.2	55.6	22.2	100
	Arkadaş ve çevre edinebilir	f	2	3	-	5
		%	40.0	60.0	-	100
	Sağlıklı ve zinde olur	f	10	15	17	42
		%	23.8	35.7	40.5	100
Toplam		f	32	38	29	99
		%	32.3	38.4	29.3	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Babaların Öğrenim Durumları	15.759	10	.107

Tablo 27'deki verilere göre, babaların öğrenim durumu ile ailelerin spora destek verme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. [$\chi^2_{10} = 15,759$; $p > .05$]. İlköğretim mezunu babaların %37.5'inin, lise ve dengi mezunu babaların %14.4'ünün ve üniversite mezunu babaların %50'sinin kötü alışkanlıklardan korunur gereğiyle destek verdikleri görülmektedir.

Tablo 28. Kardeş Sayısı İle Ailenin Sporla İlgili Tutumu Arasındaki İlişki Durumu

DEĞİŞKENLER			Kardeş sayısı					Toplam	
			1	2	3	4	5 >		
Ailelerin spor yapmayla ilgili tutumları	Destek verenler	f	3	27	25	9	8	72	
		%	60.0	81.8	73.5	60.0	66.7	72.7	
	Fikrine bırakanlar	f	1	6	4	6	3	20	
		%	20.0	18.2	11.8	40.0	25	20.2	
	İstemeyenler	f	-	-	1	-	1	2	
		%	-	-	2.9	-	8.3	2.0	
	Umursamayıp Karışmayanlar	f	1	-	4	-	-	5	
		%	20.0	-	11.8	-	-	5.1	
	Toplam		f	5	33	34	15	12	99
			%	100	100	100	100	100	100

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Kardeş Sayısı	17,055	12	,148

Tablo 28'deki veriler incelendiğinde, ailelerin spor yapmayla ilgili tutumları ile çocuk sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir [$\chi^2_{12} = 17,055$; $p > .05$]. Çocuklarının spor yapmasına destek veren ailelerin %60'ının tek çocuklu, %66.7'sinin ise 5 ve daha fazla çocuklu aileler olmaları bu durumun göstergelerindedir.

Tablo 29. Katılımcıların Yaşamlarının Çoğunluğunu Geçirdikleri Yer İle Yaşadıkları Yerin Spor Yaşamları Üzerindeki Etkisi

DEĞİŞKENLER		Yaşadığı Yer			Toplam	
		Kırsal	Kent	Metropol		
Yaşadığımız yer spor yaşamınızı nasıl etkiledi?	Yaşadığım yerdeki olanaklar sayesinde spora başladım	f	1	12	17	30
		%	3.3	40	56.7	100
	Yaşadığım yerdeki insanların teşvikleri ile spora başladım	f	-	10	11	21
		%	-	47.6	52.4	100
	Yaşadığım yerdeki olanakların yetersizliği spor yaşamımı olumsuz etkiledi	f	-	6	3	9
		%	-	66.7	33.3	100
	Yaşadığım yerdeki olanakların yetersizliği spor yaşamımı etkilemedi	f	-	3	4	7
		%	-	42.9	57.1	100
	Yaşadığım yerdeki insanların spora karşı olumsuz tutumu spor yaşamımı etkilemedi.	f	-	1	-	1
		%	-	100	-	100
	Yaşadığım yerin spor yaşamıma etkisi olmadı	f	2	14	15	31
		%	6.5	45.2	48.4	100
Toplam	f	3	46	50	99	
	%	3	46.5	50.5	100	

Ki-Kare Testi

Değişken	Ki-Kare Değeri	sd	P
Yaşamının Çoğunluğunu Geçirdiği Yer	5.431	10	.861

Tablo 29 incelendiğinde, bayan sporcuların yaşamlarının çoğunluğu geçirdikleri yer ile yaşadıkları yerin spor yaşamları üzerinde etkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. [$\chi^2_{10} = 5,431$; $p > .05$]. Yaşadıkları yerdeki olanakların yetersizliğinden spor yaşamları olumsuz etkilenenlerin %66.7'sinin kentte ve %33.3'ünün metropolde yaşıyor olması bu durumun göstergelerindedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, ailelerinden destek gören bayan sporcularının sayısının zaman içerisinde arttığı (%58.6dan %72.7), aileleri spor yapmasını istemeyen bayan sporcuların sayısının azaldığı görülmektedir (Tablo 8). Bu değişimin nedenlerinden en önemlileri bayan sporcuların kazanmış oldukları başarılarından, ailelerinin spora bakış açısının değişmesi ve ailelerin ekonomik düzeyindeki değişikliklerden kaynaklandığı(Tablo 9) ve kızlarının spor yapmalarına destek veren ailelerin sayısının artmış olması katılımcıların spor yaşamlarını olumlu etkilediği (Tablo 10) tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların yaklaşık yarısının (41.4) aileleri tarafından spora yönlendirildikleri, ardından ile arkadaş grubunun ve beden eğitimi öğretmeni olduğu tespit edilmiştir (Tablo 20). Bu veriler doğrultusunda ailelerin sporla ilgili değerlerinin değiştiği ve bu değişimin sportif katılımı olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Benzer şekilde Kılıçgil (1998) tarafından yapılan çalışmada spora yönelten en önemli etmenler içinde ilk sırada ailenin geldiği ardından okul ortamı ve arkadaş grubunun geldiği görüşüne varılmıştır. Bu sonuç, çalışmada elde edilen bulgularla paralellik taşımaktadır.

Çalışma sonucunda elde edilen diğer bir bulguya göre, çevrenin spor yapan bayan sporcularla ilgili tutumlarının zaman içinde değiştiği tespit edilmiştir (Tablo11). Çevreleri tarafından spor yaptıkları için ayıplanan spor yapmaları yakıştırılmayan bayan sporcularının sayısının azaldığı aynı zamanda spor yaptıkları için takdir edilen sporcuların sayısında önemli bir artış olduğu saptanmıştır (Tablo 12). Bu değişimin bayan sporcuların kazanmış oldukları başarılarından (%52) ve çevrenin spora bakış açısının değişmesinden kaynaklandığı ve çevrelerindeki insanların spor yapan bayanlarla ilgili düşüncelerinin değişmesinin katılımcıların yarıdan fazlasının (%69.7) spor yaşamlarını olumlu etkilediği saptanmıştır (Tablo 13). Bu veriler doğrultusunda sporcuların çevrelerindeki insanların sporla ilgili değerlerinin değiştiği ve bu değişimin sportif katılımı olumlu yönde etkilediği söylenebilir

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde sporcuların istedikleri kıyafetleri giyebilme durumlarında zaman içerisinde değiştiği görülmektedir (Tablo 14). İstedikleri kıyafetlerle spor yapabilenlerin ve yapamayanlarının sayısının azaldığı bazen giyebilenlerin sayısının ise arttığı tespit edilmiştir (Tablo 15). Bu değişimin nedeninin çevrenin spora bakış açısının değişmesinden kaynaklandığı ve bu değişim spor yapan bayanlarla ilgili spor yaşamlarını olumlu etkilediği saptanmıştır (Tablo 16). Bu veriler doğrultusunda sporcuların çevrelerindeki insanların sporla ilgili değerlerinin değiştiği ve bu değişimin sportif katılımı olumlu yönde etkilediği söylenebilir

Bulgulardan elde edilen diğer bir sonuçta; sporcuların ailelerinin destek verme ve karşı olma nedenleri ile anne babalarının eğitim durumları incelendiğinde aralarında bir ilişki olmadığı görülmektedir (Tablo; 24, 25, 26, 27). Buna göre anne-babaların aldıkları formal eğitimin spora karşı bakış açılarında etkili olmadığı söylenebilir. Ancak çalışmaya katılan bayan sporcuların çoğunluğunun aileleri tarafından spora yönlendirilmiş oldukları (Tablo 20) sporcuların büyük çoğunluğunun aileleri ile yaşadıkları (Tablo 5) göz önüne alındığında, yaşamlarının çoğunluğunu kentte ve metropolde geçirmiş olmaları (Tablo 2), ailelerin aldıkları formal eğitimin dışında yaşadıkları çevrelerinin sporla ilgili düşünceleri üzerinde etkili olduğunu söylenebilir. Benzer şekilde Kılıcıgil (1998) tarafından yapılan çalışmada da ailelerin çoğunluğunu eğitim durumlarının ilköğretim düzeyinde oldukları halde spora yönelten en önemli etkenin aile olduğu görüşüne varılmış ailelerin ilköğretim mezunu olsalar bile, kendi sosyal çevreleri ve toplumsal yapının olumlu etkisiyle beraber çocuklarını spora yönetmiş oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç, çalışmada elde edilen bulgularla paralellik taşımaktadır.

Çalışma sonucunda elde edilen diğer bir bulguya göre, sporcuların yaptıkları spor branşına yönelik saha vb. alanlarda antrenman yapabilmeleri durumu zaman içerisinde önemli bir değişiklik yaşanmıştır (Tablo 17). Önceden uygun alanlarda antrenman yapabilenlerin sayısı belirgin bir şekilde artarken(önceden %73.7 şimdi %88.9) olduğu görülürken spor dalına uygun alanlarda antrenman yapamayanların

sayısında azaldığı (önceden %13.1 şimdi %2) tespit edilmiştir. Bu değişimin nedenlerinin sporcuların buldukları çevreyi değiştirmelerinden, yaşadıkları çevrede yeni alanların yapılmış olmasından, ayrıca mevcut alanların uygun hale getirilmesinden kaynaklanmış olduğu saptanmıştır (Tablo 19). Sporcuların yaptıkları spor branşına yönelik saha vb. alanlarda antrenman yapabilmeleri büyük çoğunluğunun spor yaşamlarını (%73.3) olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda sporsal alanların yeterlilik durumlarının sportif katılımı etkilediği söylenebilir.

Çalışma sonucunda elde edilen diğer bir bulguya göre, bayan sporcuların spor yapma nedenlerinin zaman içerisinde değiştiği hareket etmek ve formunu korumak için spor yapanların sayısının zaman içerisinde (önceden %21.2 şimdi %8.1) azalmış olduğu, boş zamanlarını değerlendirmek için spor yapanların sayısının zaman içerisinde azalmış olduğu (önceden %30.3 şimdi ise %2), Milli takıma seçilmek için spor yapanlar artmış olduğu (önceden %32.3, şimdi %7.1) görülmektedir (Tablo 21). Ayrıca spor yapma yılları ile spor yapma nedenleri arasında da ilişki olduğu saptanmıştır. 1-5 yıl arası spor yapanların %42.9'unun hareket etmiş olmak ve formunu korumak için 6-9 yıl arası spor yapanların %39.5'inin spor yapma nedenleri milli takımdaki görevlerine devam etmek 10 yıl ve daha fazla süredir spor yapanların %47.6'sının spor yapma nedenleri milli takımdaki görevlerine devam etmek için spor yaptıkları görülmüştür (Tablo 22). Sporcuların spor yapma yılları değiştikçe spora bakış açılarının ve spordan beklentilerinin değiştiği söylenebilir.

Bulgulardan elde edilen diğer bir sonuçta; katılımcıların yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri yerler ve yaşadıkları yerin spor yaşamları üzerine etkisi arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Yaşamların çoğunluğunu metropolde ve kentte geçirenlerin yaşadıkları yerdeki, olanakların yetersizliği nedeniyle spor yaşamlarının olumsuz etkilendiği görülmüştür (Tablo 29). buna göre metropol ve kent gibi yerleşim yerlerinde yaşayan sporcularında olanak yetersizliği sorunuyla karşılaştıkları söylenebilir.

Çalışma sonucunda elde edilen diğer bir bulguya göre, gelir durumu ile ailelerin spor yapmaları konusundaki tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gelir durumu çok iyi olanların (%77.8) gelir durumları iyi olanların (%83.3) ünün ve destek verdikleri, gelir durumu kötü olanların % 50 sinin destek vermesine karşın %50'sinin kendi fikrine bıraktıkları. Gelir durumu çok kötü olanların %100'unun umursamayıp karışmadıkları görülmektedir (Tablo 23). Benzer şekilde Amman (2005) tarafından yapılan çalışmada gelir düzeyi arttıkça spora katılımın arttığı tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda elde edilen diğer bir bulguya göre, sporcuların kardeş sayısı ile spor konusundaki tutumları arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 28). Yani 1 çocuk sahibi ailelerden destek verenler %60 iken 5ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelerden destek verenler %66.7 olması ailelerin çocuk sayısı ile sporla ilgili tutumlarını ilişkisi olmadığına söylenebilir. Benzer şekilde Güçlü (2001) tarafından yapılan çalışmada ailede başka çocuk olup olmaması spora ilgiyi etkilememektedir sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak; bayan sporcuların ailelerinin spor yaşamları üzerinde etkisinin çok önemli olduğu, ailelerinin ve çevrelerin spor ile ilgili değerlerinin değiştiğini bu değişimde bayan sporcuların kazanmış oldukları başarıların payının çok büyük olduğu söylenebilir. Ailelerin eğitim düzeyleri ile sporla ilgili tutumları arasında bir ilişki bulunmadığı ama toplumsal anlamda yaşanan değişikliklerden etkilendikleri söylenebilir. Ayrıca bayan sporcularında zaman içerisinde spor yapma amaçları ile ilgili değerlerinin değiştiğini bu değişimin spor yapma yıllarıyla paralellik gösterdiği saptanmıştır. sporcuların çevresel şartlarında da zaman içerisinde değişiklikler yaşanmış bu değişikliklerden olumlu etkilenmelerinin yanı sıra halen daha metropol ve kentlerde sporsal saha vb. alanların yetersiz kaldığı bu durumun sporcuları olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Ayrıca spora yönelten etkenler arasında medyanın nerdeyse yok denecek kadar az olduğu bu nedenle örneklem grubumuzu bayan sporcuların

oluşturmasını göz önüne alırsak bayanları spor yapmaya yönelten programlara yer verilmediği söylenebilir.

Bu sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneri ileri sürülebilir,

- Okullar, aileler ve kulüpler sporcularda meydana gelen değişimin farkına varabilmeli buna göre uygulamalar ve tavırlar belirlemelidirler. Kaçınılmaz olarak ortaya çıkan değişim, çağdaş anlayışla ve sporun getirdiği niteliklere uygun olarak yönetilebilmeli ve geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

1. AÇIKADA, C. , ERGEN, E. (1990). **Bilim ve Spor**. Ankara: Büro Tek Ofset Matbaacılık.
2. AĞDEMİR, S. (1991). **Aile ve Eğitim**. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi, 1 (1), 11-13.
3. AKGÜN, N. (1994). **Egzersiz ve Spor Fizyolojisi1** Cilt.5. İzmir:Ege Üniversitesi Basımevi.
4. AKSOY, M. (2000). **Sosyal Bilimlere ve Sosyolojiye Giriş**. İstanbul: Alfa Yayınevi.
5. ALAKUŞ, O. A. (2004). **Kültür Kavramı Analizlerine İlişkin Bir Analiz**. Ankara: Milli Eğitim Yayınlar Dergisi. Sayı:164.
6. AMMAN, T.M. (2005). **Kadın ve Spor**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
7. BAL, H. (1995). **Turizmin Kırsal Toplumda Aile İçi İlişkilere Etkisi**. İstanbul: Doğa-İnsan Yayınları.
8. BAŞER, E. (1998). **Uygulamalı Spor Psikolojisi/Performans Sporunda Psikolojinin Rolü**. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
9. BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2003). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Kitabı**. (III. Baskı). Pegem Yayıncılık.
10. CANSEL, E. (1990). **Sosyal Devlet ve Aile**. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Aile Yazıları:2 (Kültürel ve Sosyal Değişmeler). Ankara: Bilim Serisi 5/2, 55-63.

11. DEMİRHAN, G. (2003). “**Kültür, Eğitim, Felsefe ve Spor Eğitimi İlişkisi**”. Hacettepe Üniversite Spor Bilimleri Dergisi. 2003, 14 (2), 92-103.
12. DEMİRPOLAT, A. (1988). **Toplum ve Spor**. Ankara:Kadıoğlu Matbaası.
13. DOĞAN, İ. (2004). **Sosyoloji(Kavramlar ve Sorunlar)**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
14. DOLAŞIR, S. (2005). **Değişim Yönetimi ve Spor Örgütleri**. Spormetre. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (1), 11-15.
15. DÖNMEZER, S. (1994). **Toplumbilim**. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
16. ERDER, T.; KANDİYOTİ, D.; KIRAY, M. (1981). **Türk Toplumunda Kadın**. Ankara:Araştırma, Eğitim ve Ekin Yayınları.
17. ERGUN, D. (1984). **100 soruda Sosyolojiye Giriş**. İstanbul: Gerçek Yayınevi. 100 Soruda Dizisi.
18. ERKAL, M. E. (1992). **Sosyolojik Açıdan Spor**. Ankara: Filiz Kitapevi.
19. ERKAL, M. E. (2004). **Sosyoloji(Toplum Bilimi)**. İstanbul: Der Yayınları
20. ERKAL, E. M.; GÜVEN Ö.; AYAN, D. (1998) **Sosyolojik Açıdan Spor**. İstanbul: Der Yayınları. 3. Baskı.
21. FİDAN, N., Erdem, M. (1998). **Eğitime Giriş**. İstanbul: Alkım Yayınevi.

22. GÜÇLÜ, M. (2001). **Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgilerine Etki Eden Ailevi Faktörler**. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (2), 21-34.
23. GÖKTAŞ, Z. (1994). **Farklı Sosyo-Ekonomik Yapılarındaki Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etkisi Eden Faktörler**. Ankara: Gazi üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü(Yayımlanmış Yüksek lisans Tezi).
24. GÜNEY, S. (1998). **Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü**. Ankara: Ocak Yayınları.
25. GÜNGÖR, E. (1993). **Değerler Psikolojisi**. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları:8
26. GÜVEN, Ö. (1999). **Türklerde Spor Kültürü**. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 2. Baskı.
27. GÜVEN, H.S. (1999). **Toplumbilim**. Bursa: Ezgi Kitapevi.
28. GÜVENÇ, B. (1991). **İnsan ve Kültür**. İstanbul: Remzi Kitabevi. 5. Basım.
29. KARACAN, S. (2003). **Kadınların Spor Etkinliklerine katılımlarının Tarihsel Gelişimi**. Ankara: Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (2),145-153.
30. KARAKÜÇÜK, S. (1999). **Rekreasyon /Boş Zamanları Değerlendirme**. Ankara: Gazi Kitabevi. 4. Baskı.
31. KARAKÜÇÜK, S., YETİM, A. (1997). **Sporcuların Spor Yapma Amaçları ve Spora Yönlendirilmelerinde Etken Olan Faktörler Üzerine Bir Araştırma**. Ankara: Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1(2), 71-92.

32. KARASAR, N. (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
33. KILCIGİL, E. (1998). **Sosyal Çevre-Spor ilişkileri(Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama)**. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
34. KICIGİL, E. (2001). **Kırmızı Kart / Örneklerle Türk Spor Kültürüne Sosyolojik Bakış**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
35. KIRKPINAR, L. (2001). **Türkiye’de Toplumsal Değişme ve Kadın**. Ankara:Kültür Bakanlığı. Kültür Eserleri.
36. MARSHALL, G. (1999). **Sosyoloji Sözlüğü**. Çevirenler: AKINBAY, Osman. KÖMÜRCÜ, Derya. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
37. MAMAK, H. (2000). **Zonguldak’ta Spora Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutu(Orta Öğretim Gençliği Üzerine Bir Araştırma)**. Ankara: Gazi üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü(Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi).
38. NİRUN, N. (1994). **Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür**. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını-Sayı:73.
39. OZANKAYA, Ö. (1980). **Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 2.Baskı.

40. ÖNEN, E. (1990). **Sosyal Devlet ve Aile**. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Aile Yazıları:2 (Kültürel ve Sosyal Değişmeler). Ankara: Bilim Serisi 5/2, 507-514.
41. ÖZTÜRK, F. (1998). **Toplumsal Boyutlarıyla Spor**. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
42. SARI, F. (1998). **Orta Öğretim Kurumlarında Sportif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Karşılaştıkları problemleri Tespitine Yönelik Durum Analizi(Ankara İli Örneği)**. Ankara: Gazi üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü(Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi).
43. ŞAHİNKAYA, R. (1977). **Psiko-Sosyal Yönleriyle Aile**. Ankara: Kardeş Basımevi.
44. ŞAHİNKAYA, R. (1975). **Kişilerin Değer Yargıları Üzerine Bir Araştırma**. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları:651.
45. TEZBAŞARAN, A. (1997). **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**. (2. Baskı), Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
46. TEZCAN, M. (1984). **Sosyal ve Kültürel Değişme**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No.129.
47. TEZCAN, M. (1997). **Eğitim Sosyolojisi**. Ankara: İmge Yayınevi.
48. TEZCAN, M. (1997). **Boş Zamanlar.Sosyolojisi**. Ankara:Doğan Matbaası.
49. TÜRKDOĞAN, O. (1971). **Seçilmiş Bazı Yerli ve Göçmen Gruplar Üzerinde Sosyal Değişme Örnekleri**. Erzurum: Ankara Üniversitesi Yayınları No.139.
50. ÜLKEN, H. Z. (1969). **Sosyoloji Sözlüğü**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

51. VOIGT, D. (Çeviren: Ayşe ATALAY). (1998). **Spor Sosyoloji**. İstanbul: Aklın yayınları.

52. YETİM, A. ve GÖKTAŞ, Z. (1996). **Farklı Sosyo-Ekonomik Yapılarındaki Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etkisi Eden Faktörler**. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (1), 157-170.

EKLER**EK-1 ANKET FORUMU**

Değerli Arkadaşlar

Bu anket “Değişen Değerlerin Sportif Katılıma Etkisi” konusunda Ulusal düzeyde bayan sporcular üzerinde yapılmakta olan araştırma için hazırlanmıştır. Ankette 38 soru bulunmaktadır, anketi cevaplandırmanız yaklaşık 10 dakika sürenizi alacaktır. Anket sorularını samimi ve titizlikle cevaplandırmanız araştırmanın amacına ulaşması açısından oldukça önemlidir.

Araştırmaya olan katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Şehnaz KÖYBAŞI

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Yaşınız :

2. Medeni Durumunuz:.....

3. Doğum yeriniz?

Kırsal Kent Metropol

4. En çok yaşadığınız yer?

Kırsal Kent Metropol

5. Öğrenim Durumunuz?

- Üniversiteyi Bitirdim/Bölümünüz.....
 Üniversitede Okuyorum/Bölümünüz.....
 Yüksek Lisans/Doktora Yapıyorum/Bölümünüz.....

6. Kaç yıldır spor yapıyorsunuz?

- 1-3 yıl 4-5 yıl 6-7yıl 8-9 yıl 10-11yıl 11yıl ve üzeri

7. Babanızın öğrenim düzeyi nedir?

- İlköğretim Lise ve Dengi Üniversite

8. Annenizin öğrenim düzeyi nedir?

- İlköğretim Lise ve Dengi Üniversite

9. Babanızın mesleği nedir?

- Memur Serbest meslek Emekli İşçi İşsiz

10. Anneniz mesleği nedir?

- Memur Serbest meslek Emekli İşçi Ev hanımı

11. Kaç kardeşiniz (Kendinizle Birlikte)?

- 1 2 3 4 5 ve üzeri

12. Evinizde kimlerle yaşıyorsunuz?

- Yalnız yaşıyorum
- Arkadaşlarımla yaşıyorum
- Ailemle yaşıyorum
- Akrabalarımla yaşıyorum

13. Kendinize göre;

- Gelir düzeyim çok iyi
- Gelir düzeyim iyi
- Gelir düzeyim orta
- Gelir düzeyim kötü
- Gelir düzeyim çok kötü

14. Gelir düzeyiniz daha önce nasıldı?

- Aynıydı
- Daha iyiydi
- Çok iyiydi
- Biraz daha kötüydü
- Çok kötüydü

15. ÖNCEDEN aileniz spor yapmanız konusunda nasıl bir tutum sergiliyordu?

- Tam olarak destek veriyorlardı.
- Benim fikrime bırakıyorlardı.
- Spor yapmamı istemiyorlardı.
- Umursamıyorlar, karışmıyorlardı.

16. ŞİMDİ aileniz spor yapmanız konusunda nasıl bir tutum sergiliyor?

- Tam olarak destek veriyorlar.
- Bana bırakıyorlar.
- Spor yapmamı istemiyorlar.
- Umursanıyor, karışmıyorlar.

17. “15. soru ile 16.” sorulara farklı cevaplar verdiyseniz bu değişim spor yaşamınızı nasıl etkiledi?

- Ailemin spor yapmama destek vermesi spor yaşamımı olumlu etkiledi.
- Ailemin spor yapmama destek vermesi spor yaşamımı etkilemedi.
- Ailemin spor yapmamı istememesi spor yaşamımı olumsuz etkiledi.
- Ailemin spor yapmamı istememesi spor yaşamımı etkilemedi.
- Ailemin spor yapmam konusu umursamaması ve karışmaması spor yaşamımı olumlu etkiledi.
- Ailemin spor yapmam konusu umursamaması ve karışmaması spor yaşamımı olumsuz etkiledi.
- Ailemin spor yapmam konusu umursamaması ve karışmaması spor yaşamımı etkilemedi.

18. “15. soru ile 16.” sorulara farklı cevaplar verdiyseniz sizce bu değişim neden kaynaklanmaktadır?

- Ailemin ekonomik düzeyindeki değişiklikten kaynaklanmaktadır.
- Ailemin yaşadığı çevreyi değiştirmesinden kaynaklanmaktadır (ilde yaşarken ilçeye taşınmak, ilde yaşarken büyük şehre taşınmak vb.).
- Ailemin spora bakış açısının değişmesinden kaynaklanmaktadır.
- Ailemin çevresindeki insanların spora bakış açısının değişmesinden kaynaklanmaktadır.
- Kazanmış olduğum başarılarından kaynaklanmaktadır.
- Spor sayesinde kendi ekonomik özgürlüğümü kazanmamdan kaynaklanmaktadır.
- Ailemin daha muhafazakârlaşmasından kaynaklanmaktadır.
- Ailemin daha çağdaşlaşmasından kaynaklanmaktadır.

19. Ailenizin spor yapmanız konusunda desteği en çok hangi nedenlerle oldu?

- Kötü alışkanlıklardan korunabilir.
- Para kazanabilir-meslek edinebilir.
- Ünlü olabilir.
- Toplumsal statü kazanabilir.
- Arkadaş ve çevre edinebilir.
- Sağlıklı ve zinde olur.

20. Ailenizin spor yapmanıza karşı çıkmasındaki neden en çok hangi konuda oldu?

- Fazla masraflı oluyor.
- Derslerini ihmal ediyor.
- Ayıp gibi ahlaki nedenler.
- Günah gibi inançsal nedenler.
- Başkalarına güven duymadığı için.
- Sporun gereğine inanmadığı için.

21. Aileniz sizden yaşça büyük kardeşlerinizin spor yapması konusunda nasıl bir tutum sergiliyordu?

- Tam olarak destek veriyorlardı.
- Kendisine bırakıyorlardı.
- Spor yapmalarını istemiyorlardı.
- Umursamıyorlar, karışmıyorlardı.

22. Aileniz sizden yaşça küçük kardeşlerinizin spor yapması konusunda nasıl bir tutum sergiliyorlar?

- Tam olarak destek veriyorlar.
- Kendisine bırakıyorlar.
- Spor yapmalarını istemiyorlar.
- Umursamıyorlar-karışmıyorlar.

23. ÖNCEDEN çevrenizdeki insanlar (komşu, akraba, arkadaşlar vb.) spor yapmanız konusunda nasıl bir tutum sergiliyorlardı?

- Ayıplar gözle bakıyorlardı.
- Umursamıyorlardı.
- Yakıştıramıyorlardı.
- Günahkâr gibi bakıyorlardı.
- Kıskanıyorlardı.
- Takdir ediyorlardı.

24. ŞİMDİ çevrenizdeki insanlar (komşu, akraba, arkadaşlar vb.) spor yapmanız konusunda nasıl bir tutum sergiliyorlar?

- Ayıplar gözle bakıyorlar.
- Umursamıyorlar.
- Yakıştıramıyorlar.
- Günahkâr gibi bakıyorlar
- Kıskanıyorlar.
- Takdir ediyorlar.

25. “23.ve 24.” sorulara farklı cevaplar verdiyseniz bu değişim spor yaşamınızı nasıl etkiledi?

- Çevremdeki insanların olumlu tepkileri spor yaşamımı olumlu etkiledi.
- Çevremdeki insanların olumlu tepkileri spor yaşamımı etkilemedi.
- Çevremdeki insanların olumsuz tepkileri spor yaşamımı olumsuz etkiledi.
- Çevremdeki insanların olumsuz tepkileri spor yaşamımı etkilemedi.
- Çevremdeki insanların olumsuz tepkileri spor yaşamımı olumlu etkiledi.

26. “23.ve 24.” sorulara farklı cevaplar verdiyseniz sizce bu değişim neden kaynaklanmaktadır?

- Yaşadığım çevreyi değiştirmemden kaynaklanmaktadır(ilde yaşarken ilçeye taşınmak, ilde yaşarken büyük şehre taşınmak vb.).
- Çevresindeki insanların spora bakış açısının değişmesinden kaynaklanmaktadır.
- Kazanmış olduğum başarılarından kaynaklanmaktadır.

27. ÖNCEDEN isteğiniz spor kıyafeti (mayo, tayt, şort vb.) rahatça giyebiliyor muydunuz?

- Evet
- Hayır
- Bazen

28. ŞİMDİ isteğiniz spor kıyafeti (mayo, tayt, şort vb.) rahatça giyebiliyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Bazen

29. “27. soru ile 28.” sorulara farklı cevaplar verdiyseniz bu değişim spor yaşamınızı nasıl etkiledi?

- İstedğim kıyafetlerle spor yapabilmek spor yaşamımı olumlu etkiledi.
- İstedğim kıyafetlerle spor yapabilmek spor yaşamımı etkilemedi.
- İstedğim kıyafetlerle spor yapamamak spor yaşamımı olumsuz etkiledi.
- İstedğim kıyafetlerle spor yapamamak spor yaşamımı etkilemedi.
- İstedğim kıyafetlerle bazen spor yapabilmek spor yaşamımı olumlu etkiledi.
- İstedğim kıyafetlerle bazen spor yapabilmek spor yaşamımı olumsuz etkiledi.
- İstedğim kıyafetlerle bazen spor yapabilmek spor yaşamımı etkilemedi.

30. “27. soru ile 28.” soruya farklı cevaplar verdiyseniz sizce bu değişim neden kaynaklanmaktadır?

- Yaşadığım çevreyi değiştirmemden kaynaklanmaktadır(ilde yaşarken ilçeye taşınmak, ilde yaşarken büyük şehre taşınmak vb.).
- Çevresindeki insanların bakış açısının değişmesinden kaynaklanmaktadır.
- Kendimi bu tarz(mayo, tayt, şort vb.) kıyafetlerle rahat hissetmemenden kaynaklanmaktadır.
- Kendimi bu tarz(mayo, tayt, şort vb.) kıyafetlerle rahat hissetmemden kaynaklanmaktadır.
- Çevremdeki sporcuların bu tarz kıyafetleri giyiyor olmasından kaynaklanmaktadır.
- Çevremdeki sporcuların bu tarz kıyafetleri giymiyor olmasından kaynaklanmaktadır.

31. ÖNCEDEN yaptığınız Spor dalına uygun saha veya alanlarda antrenman yapabiliyor muydunuz?

- Evet Hayır Zaman zaman

32. ŞİMDİ yaptığınız Spor dalına uygun saha veya alanlarda antrenman yapabiliyor musunuz?

- Evet Hayır Zaman zaman

33. “31. soru ile 32”. sorulara farklı cevaplar verdiyseniz bu değişim spor yaşamınızı nasıl etkiledi?

- Herhangi bir değişikliğe neden olmadı.
- Branş değiştirmeme neden oldu.
- Spor yaşamımı olumlu etkiledi.
- Spor yaşamımı olumsuz etkiledi.

34. “31. soru ile 32”. sorulara farklı cevaplar verdiyseniz sizce bu değişim neden kaynaklanmaktadır?

- Yaptığım spor dalına uygun yeterli salon veya alanın olmayışı.
- Yaptığım spor dalına uygun yeni salon vb. yapılmış olması.
- Mevcut spor salon vb. alanlarını yaptığım spor dalına uygun hale getirilmiş olması.
- Önceden yaşadığım çevrede uygun alanların olmayışı.
- Şu anda yaşadığım çevrede uygun alanların oluşu.

35. Sizi spor yapmaya yönelten en önemli etken hangisidir?

- Ailem
- Okul ortamın
- Arkadaş-Akran grubum
- Medya
- Yerleşim yerim
- Beden eğitimi öğretmenim

36. Yaşadığınız yerin spor yaşamınızdaki etkisi nasıldır?

- Yaşadığım yerdeki olanaklar sayesinde spora başladım.
- Yaşadığım yerdeki insanların teşvikleriyle spora başladım.
- Yaşadığım yerdeki olanakların yetersizliği spor yaşamımı olumsuz etkiledi.
- Yaşadığım yerdeki olanakların yetersizliği spor yaşamımı etkilemedi.
- Yaşadığım yerdeki insanların spora karşı olumsuz tutumu spor yaşantımı olumsuz etkiledi.
- Yaşadığım yerdeki insanların spora karşı olumsuz tutumu spor yaşantımı etkilemedi.
- Yaşadığım yerin spor yaşamım üzerinde etkisi olmadı.

37. Sporla uğraşma nedeniniz **ÖNCEDEN** aşağıdakilerden hangisiydi?

- Hareket etmiş olmak, formumu korumak.
- Boş zamanlarımı değerlendirmek.
- Antrenör olmak.
- Maddi gelir sağlamak.
- Toplumsal statü kazanmak.
- Milli takıma seçilmek.
- Milli takımdaki görevime devam etmek.

38. Sporla uğraşma nedeniniz **ŞİMDİ** aşağıdakilerden hangisi?

- Hareket etmiş olmak, formumu korumak.
- Boş zamanlarımı değerlendirmek.
- Antrenör olmak.
- Maddi gelir sağlamak/Meslek edinmek.
- Toplumsal statü kazanmak.
- Milli takıma seçilmek.
- Milli takımdaki görevime devam etmek.

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında Ordu'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Ordu'da tamamladı. 2000 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde lisans eğitimine başladı. 2004 yılında lisans eğitimini tamamladı.

2004 -2005 Öğretim yılı bahar döneminde Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

Şehnaz KÖYBAŞI halen Ankara'nın Elmadağ İlçesinde Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.